Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

GEORG HOLGER WAAGE
OG HANS FAMILIE

ET UTRYKT KAPITEL AF JOHANNES FIBIGERS ERINDRINGER

MEDDELT VED *WILLIAM NORVIN*

SÆRTRYK AF »PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT«
VIII. R. 3. B. 1924

KØBENHAVN
TRYKT HOS J. H. SCHULTZ A/S
1924

Georg Holger Waage og hans Familie.

Et utrykt Kapitel af Johannes Fibigers Erindringer.

Meddelt ved **William Norvin.**

Da Forfatteren Karl Gjellerup i sin Tid udgav Pastor Johannes Fibigers Erindringer, udskød han flere Kapitler af det meget omfangsrige Manuskript. Blandt disse var ogsaa et, hvori der gives en Skildring af Fru Amalie Fibigers Forældre, Hjem og Slægt, navnlig fra den sidste Tid, da hendes Fader, Dr. theol. Georg Holger Waage, var Direktor for Sorø Akademi, en Skildring, der til Dels er skrevet af Fru Fibiger selv, og som ikke blot ved sit Indhold, de betydelige Personligheder, navnlig Waage selv, der heri karakteriseres, men ogsaa ved sin Form, maa siges at staa paa Højde med de øvrige Dele af Fibigers Memoireværk.

Da Hr. Departementschef Holger Waage viste mig den Velvillie at udlaane mig Manuskriptet, som paa Grund af den om Sorøtiden handlende Del var af Interesse for mig, tog jeg derfor ikke i Betænkning at tilraade at forsøge at faa det offentliggjort; de fleste Læsere vil sikkert give mig Ret.

Efter Opfordring har jeg meddelt en Række Noter om de omtalte Personer, men begrænset disse Oplysninger til, hvad jeg ansaa for strengt nødvendigt for Læsningen; med Undtagelse af et Par specielle Tilfælde er Kilderne ikke angivne, da de givne Data er hentede fra de almindelig benyttede biografiske Hjælpemidler. — Karakteristik af Fibiger og hans Hustru og navnlig af dennes Søster, Edle Waage, findes i Karl Gjellerups i 1922 paa Tysk udgivne Erindringer.

I.

FAMILIEN WAAGE.

Der boede i Fiolstræde øverst oppe i et Hus, som den Gang var Nr. 216, en lille Familie, der bestod af en firsindstyveaarig Bedstemoder, en lille Dreng, tre unge Piger, og en fjerde, der var deres Søskendebarn og Plejesøster. Det var, hvad der var tilbage af Doctor theologiæ og Director ved Sorø Akademi G. H. Waages lykkelige Hjem. De sad nu paa Skyggesiden i det snævre Stræde, før havde de siddet paa en straalende Solside i et stort og smukt Hus og set ud over Skovsøens blinkende Bølger. Bestemmelsen

var, at de skulde blive min nærmeste Familie, at sige fra Hjærtets Side, thi jeg tør ikke af Byrd regne mig til en saa ædel Slægt; jeg maa altsaa tage deres Historie for fra[1]).

Georg Holger Waage var af højnordisk Æt, et ægte Skud af Yggdrasils Bul. Hans Fader, Olafur Waage, var en Viking, eller i Nutidssprog, en islandsk Købmand, der førte selv sit Skib paa København, og den Moder, der fødte ham[2]) derude bag det rullende Nordhav, var en Odelsbondes Datter fra Fljótsdalen paa Østerlandet, der hed Sigrid Odsdatter. Begge førte de deres Slægt gennem den lange Række af Odelsbønder og Landnamsmænd, Søkonger og Storkonger, lige op til Odin og Frigg, som enhver kan overbevise sig om ved at eftergaa den smukt prentede Stamtavle, som haves i Familiens Arkiv. Det er altsaa Gudebørn, der tales om, ikke Evas vanlige Kuld.

Ligefuldt havde Holger Waage intet af Vikingens Natur, hverken det vilde Æventyrmod eller den islandske ordknappe Sejghed. Han var en mild og munter, vennesæl Sjællænder, der ikke fornam noget til Huldre-Længsler, naar hans Moder fortalte ham om de stolte Fjelde og den ikke mindre stolte Æt. Nu var hun Bedstemoderen i Fiolstrædet, og hendes Øjne blev saa hornede, inden hun naaede de 92 Aar, at de unge Piger kunde blive utaalmodige, naar de saa tidt skulde tage Masker op for den Gamle, eller naar hun lagde sin brede Haand over det mest spændende Blad i deres Roman. Dog kunde der endnu gaa et Højtidsskjær over hendes store rynkede Ansigt, hver Gang hun mindedes Livet under Fljótsdalens kolde Lider, naar paa en Vaardag Sydosten kom mild ind, og Elvene gik buldrende gennem de grønne Grunde.

Men hun havde været ung, høj og fager, sorthaaret og blaaøjet. Som tyveaarig Pige var hun kommen til København med en islandsk Rigmand, Kyhn[3]), der søgte en Bestyrerinde for sit Hus, da hans Hustru var for ung og for romantisk. Hun blev denne Dames Veninde og kraftige Støtte, og fandt der sin Mand, som var Handelshusets rejsende Medlem. Men Sølivet varede ikke længe. Da hun havde fulgt ham til Island, skete det fire Aar efter, at mens de legede en vild Leg uden for Gaarden i det grønne Tun, faldt han saa haardt paa en Sten, at han ikke forvandt det. Nu var hun Enke, og havde kun sin Dreng. Sorgen synes dog ikke at

---

1) Se hosføjede Tavle.

2) 11. December 1793 (Forfatterens Note).

3) Georg Andreas Kyhn, Købmand, og Hustru Cathrine Marie Kroumenou separeredes 1799; Manden beholdt Ægteparrets to Børn, men indsatte i Overformynderiet en Kapital, hvis Renter skulde tilfalde Konen. (Sæll. Aab. Br. 1799 Nr. 470). Hun ægtede 1803 Peter Sand, Præst paa Vænø, hvem hun mistede 1810, og selv døde hun 1819. Kyhn kom siden i sine Forretninger i Konflikt med Loven og døde højt bedaget 1829 i Viborg Tugthus.

Side 130, Note 1.
Til Oversigt hidsættes følgende Tavle:

Olafur Gislason Waage,
f. 1764 i Sandgerdi paa Island,
† paa Island d. 15. Marts 1797.

**Sigridur Oddsdóttir*,
f. paa Island 1763,
† i Kjøbenhavn d. 8. Aug. 1853.
(Gift 2den Gang med Kapelmusikus de Hoon).

Andreas Jacob Broager,
f. i Tjølling i Norge December 1756,
† i Kjøbenhavn d. 12. April 1833.

**Marie Amalie Frankenau*,
f. i Kjøbenhavn d. 2. Juni 1772,
† sammesteds d. 17. Marts 1858.

Georg Holger Waage,
f. i Kjøbenhavn d. 11. December 1793,
† i Sorø d. 11. December 1842.

**Juliane Frederikke Broager*,
f. i Kjøbenhavn d. 18. August 1799,
† i Sorø d. 8. November 1842.

Marie Amalie W.,
f. i Vetterslev d. 6. April 1824,
† i Kjøbenhavn d. 10. Decbr. 1907.
*29. November 1850 m.
Johannes Fibiger,
f. i Nykøbing F. d. 27. Jan. 1821,
† i Kjøbenhavn d. 13. Nov. 1897.

Sigrid W.,
f. i Næstved d. 30 Septbr. 1825,
† i Sorø d. 5. Decbr. 1842.

Edle Catharina W.,
f. i Næstved d. 13. Maj 1827,
† i Kjøbenhavn d. 3. Aug. 1882.

Frederikke Catharina W.,
f. i Kjøbenhavn d. 13. Juli 1832,
† smstds d. 8. Juli 1905.
**Edvard Holm*,
f. i Kjøbenhavn d. 26. Jan. 1833,
† smstds d. 18. Maj 1915.

Olaf W.,
f. i Kjøbenhavn d. 11. Marts 1834,
† smstds d. 13. April 1909.

Vilhelm W,
f. i Kjøbenhavn d. 27. Juni 1836,
† paa St. Croix d. 31. Maj 1903.

have været overvældende. Hån var stor og fager, sagde hun, men videre kom hun ikke. Han havde været som Vikinger var før ham. Der kom siden et kvindeligt Væsen frem, som kaldte sig Holger Waages Søster, og som vexlede bevægede Breve med sin Stedbroder, naar hun sendte ham islandske Strømper.

Der var ikke mere noget Hjem for hans Hustru paa Island, og hun vendte tilbage til Kjøbenhavn for igen at indtage sin Plads i Handelsherrens Hus. Men i dette var der ingen Lykke. Det var i Halvfemserne, og som det gik flere, sværmede ogsaa Fru Kyhn for Frihedens Land i det Fjerne. Hun fandt sig en Lærer i Fransk i en Theolog af beslægtet Aand, hed Sand; men Undervisningstimerne blev farlige for hendes Hjærte, i alt Fald var det hendes Mands Mening, at de var det. Moder Sigrid yndede efter sin djærve Natur heller ikke den megen Læsning, ingen kunde jo vide, hvad der stod i de franske Bøger. Alligevel har hun altid været overbevist om, at Fruen var uskyldig, men det tog sig rigtignok ilde ud, sagde hun, at Bøgerne saa hurtig forsvandt bag Sofapuderne, naar Manden kom ind. Det endte med en forargelig Skilsmissesag. Fruen maatte forlade Huset vanæret og fortvivlet. Det samme gjorde hendes Veninde, men med Ære og ikke fortvivlet. Som Kyhn havde opført sig, vilde hun ikke blive hos ham, men han vilde ikke godvillig lade hende fare. Hun havde ingen at søge til, ligefuldt gik hun ud og satte sig med sit Barn i en lille Lejebolig, stolende paa, at hun foruden sin stærke Villie havde et Par lige saa stærke som kunstfærdige Hænder. Det gik, og hun kunde snart sidde tilfreds ved sin egen Arne med en Kreds af Sypiger omkring sig, og de blev nok nødt til at være flittige, for hun var Odelsbondens Datter, som hun yndede at sige.

Saa tjente hun sit Brød for sig og sin Dreng, og det lykkedes hende ydermere at skaffe ham en god Fader, bedre end den første, mente hun, men det sagde hun ikke, for hun holdt paa ham som paa sin egen Ære. Den omtalte mystiske Datter talte hun aldrig om. Hun lejede et Par Værelser ud, og der inde fra hørtes en meget rørende Violoncel. Den kom fra en enlig Mand, en indvandret Hollænder, de Hoon[1]), som for sin fine Musik havde fundet Ansættelse i det kongelige Theaters Kapel. Han fæstede sine milde Øjne paa den endnu statelige Islænderinde, for han var en følelsesfuld Mand, og blev en saa kjærlig og aandsbeslægtet Fader for hendes Dreng, at man skulde troet, det var hans og ikke Søhanens Blod, der flød i hans Aarer. Heller ikke havde han kendt anden Fader, end Musikeren. Dog kan den kjødelige Fader ikke have savnet den skjønne Kunst i sin Sjæl. Moderen havde den ikke, men Sønnen var født med den. Han kunde ikke mindes den Tid,

[1]) Abraham de Hoon, død 1805, 35 Aar gammel.

da han ikke havde sunget, og hans klare Tenor og hans Guitar fulgte ham Livet igennem.

Nu kunde han stadig sidde paa den lille Sidebænk i Orchestret og lytte til de brusende Toner. Det var Lyssiden af hans Liv, medens Livet med hans strengt arbejdsomme Moder var det i mindre Grad. Det varede dog kun fire Aar. De Hoon var brystsvag, og da Holger var tolv Aar, maatte den af ham og hans Moder lige elskede Mand bukke under for sin Sygdom. Nu blev det tungere. Hun kunde kun erhverve det nødvendige, men havde ingen Udsigt til at lade Sønnen vedblive at gaa den studerende Vej.

Da indfandt sig Lønnen for hendes Trofasthed mod den fraskilte Fru Kyhn, nu Madame Sand, Præstekone i Jylland. Hun havde altid elsket den begavede Dreng, og paatog sig nu at betale Skolen for ham. Ogsaa kom hun oftere til Kjøbenhavn og bragte med sit kjærlige Væsen Glæde med sig til dem, der ellers ikke havde meget deraf. Dog skulde hun endnu en Gang volde dem en stor Sorg. Hun tog altid ind til sin Veninde, men paa sit sidste Besøg blev hun pludselig syg og døde i hendes Arme.

Da kom de strengeste Aar, men da hun nu havde faaet sin Søn saa vidt, at hun ikke hørte andet end Ros over ham fra den ansete Skouboeske Skole, holdt hun trolig ud med ham. Han blev Student med Udmærkelse i otte af de tolv Fag (1811), og fik næste Aar Udmærkelse i alle Fag ved den filologiske og filosofiske Examen. Ogsaa i Livet udmærkede den syttenaarige Student sig. Han havde en sand Lykkestjerne i et Sind og et Væsen, som gjorde ham afgjort af alle. Hvor han kom frem, fandt han nok af Venner. Fra Studentertiden, men ogsaa fra hele det øvrige Liv var vel de nærmeste: Brødrene Neergaard, Præsten i Faxe og Birkedommeren i Hørsholm[1]), Brødrene Dichmann, Præsten og Rectoren paa Herlufsholm[2]), Poul Møller, Christian Wilster, og han der efter hans Død blev hans Børns Værge, Conferentsraad Fr. Chr. Holm[3]). Ogsaa Brødrene Wilse[4]), som hans Fader allerede havde ført ham til, vedblev han at være Husven hos, og havde sin store Glæde af at spille sin Violin i disse musikalske Juristers Kvartetter.

[1]) Johan Thomas Neergaard (1794—1877), Sognepræst og Provst i Faxe, og Peter Sadolin Neergaard (1791—1857), Amtsforvalter og Forstkasserer i Hørsholm, Sønner af Niels Peter Neergaard til Bjernedegaard og Johanne Margrethe Møller.

[2]) Gustav Adolph Dichman (1795—1853), fra 1833 Rektor paa Herlufsholm; Broderen Vilhelm Rudolph Dichman (1791—1835), Præst i Kastellet, siden i Magleby paa Amager.

[3]) Christian Frederik Holm (1796—1879), Departementschef, gift med Marie Elisabeth Engelbreth (1802—1865).

[4]) Peter Christian Wilse (1788—1858), Assessor i Overretten, Kontorchef i Kancelliet; Christian Ferdinand Wilse (1790—1860), Assessor i Højesteret og Direktør i Nationalbanken.

Selv havde han ogsaa tænkt at blive Jurist, men Grundtvigs Optræden bevægede ham saa stærkt, at han bestemte sig for Kirken, og blev, da han var 21 Aar, theologisk Kandidat,[1]) atter med Udmærkelse. Ligefuldt blev han ikke af Grundtvigs Folk, men som det altid var hans Natur mere at støtte sig til en ærlig Sjæls hjærtelige Tro og forstandige Syn paa Livet end til noget særeget System, blev han som Præst meget mere en nær og kjær Ven af Mynster. Kun som eet Aars Kandidat blev han af Ministeren Kaas[2]) ansat som Adjunkt paa Herlufsholm. Denne store Patron havde hans i høj Grad vindende Væsen forskaffet ham. Et Exempel paa Forholdet viser en lille Anekdote.

Ministeren havde anmodet ham om ikke at rejse uden at komme og tage Afsked med ham. Da han indfandt sig, aabnede Tjeneren ham Døren til en stor glimrende Sal. Han traadte ind og saa Excellencen med Frue staa i den modsatte Ende af den. Han bukkede ærbødig, men i det samme hørte han en munter Latter bagved sig. Synet var det høje Pars Billeder, sete i et Spejl, der bedækkede hele Bagvæggen af Salen, men selv modtog de ham bag fra paa det hjærteligste. Han blev forestillet for Fruen, og det blev et meget behageligt Besøg.

Paa Herlufsholm levede han sex meget lykkelige Aar. Det skjønne Kloster stod den Gang paa sit Højdepunkt som Skole og Opdragelsesanstalt. Et mærkeligt Sammenhold mellem Lærere og Elever og stor Overensstemmelse mellem de Styrende afgav et Velvære, der endnu mindes af de Gamle, der skylde det deres Ungdoms lykkelige Dage. Rektoren Brorson med sit gammeldags myndige, men tillige joviale og faderlige Væsen beredte i sit Hus et Hjem for de Unge, saavel som for Lærerne, var ogsaa en Patriark for hele Egnen, og hans Fødselsdag deres fælles Fest. Naturhistorikeren Melchior var en i alle Maader udpræget Børneven, og Fogtmann en paa sin Maade hyggelig Original[3]).

Da den firsindstyveaarige Etatsraad Raffenberg[4]) besøgte os i Vallensved i 1879, for at konferere med mig om sin Samling af V. Marstrands Breve, fortalte han os en Del om sin Drengetid paa Herlufsholm. Waage, sagde han, var vor Yndling. Den unge, kjønne, livsglade Mand, som stod os saa nær i Alder og mange Interesser, og dog saa fuldkommen kunde mestre os, blev formelig vor

[1]) 19. Oktober 1815 (Forfatterens Note).

[2]) Fredrik Julius Kaas, Kancellipræsident, Forstander for Herlufsholm.

[3]) Andreas Winding Brorson (1755—1833), siden 1804 Rektor paa Herlufsholm; Hans Bøchman Melchior (1773—1831), siden 1820 Overlærer; Nicolai Fogtmann (1788—1851), 1820 Overlærer, 1822 Lektor ved Sorø Akademi, senere Biskop i Ribe og Aalborg.

[4]) Michael Kiaer Raffenberg (1802—1881), Student fra Herlufsholm 1822, Kommitteret for Told- og Konsumptionsvæsenet.

Afgud. Han var den modigste i vore Idrætter og gav aldrig tabt for nogen, men vi kunde ogsaa have vore Løjer med ham. En Gang han havde skrevet et Brev til sin Kjæreste, blev han kaldt paa, og foer i Skyndingen ud af Døren uden at lægge Mærke til, at en stærk Trækvind i det samme drev Brevet ud af Vinduet. Det var os en mageløs Fornøjelse ærbødig at bringe ham det igen, og se hans godmodige Ærgrelse over, at vi kunde have læst det.

Af Lærerne var den ældre og alvorligere Fogtmann, siden Professor i Sorø og Biskop i Aalborg, den der nærmest sluttede sig til ham. Han havde et kantet Væsen og talte bredt Jydsk, men var ellers en gemytlig og poetisk Herre, som hvert Aar sendte Waage et højtideligt Gratulationsvers til hans Fødselsdag. De fulgtes paa deres Farter i Omegnen, havde samme Omgangsvenner, og Omgangen var rigelig. Højest stod den med den den Gang saa elskværdige Danneskjoldske Familie paa Gisselfeldt. Greven og Grevinden vare hver paa sin Maade meget tiltrækkende Personligheder, han med sin Hjærtensgodhed og ligefremme Venskabelighed, hun tillige ved Forstand og styrende Dygtighed. Døtrene, senere gifte med Hertugen og Prinsen af Augustenborg, vare den Gang i deres første Ungdom, meget indladende og ligesom Forældrene vel oplagte til at samle en Kreds af Husvenner omkring sig paa hjemlig Maade. Waage kan let være bleven indført i den, da hans Skolekammerat, Digteren Christian Wilster, var Huslærer for Grevens Sønner[1]).

Venskabet maa hurtig være blevet varmt. Der findes mellem hans efterladte Breve en Del ganske fortrolige, som vise det. Fortrinsvis nævnes Datteren Louise, den senere Hertuginde, i dem. I et skriver Grevinden: »Louise beder mig tilføje, at De vilde glæde hende ved at medtage Deres Guitar, da hendes uheldigvis er itu«. I et andet allerede fra April 1818, halvandet Aar efter, at han var kommet til Herlufsholm, skriver Greven fra Kjøbenhavn: »Efter lang Overvejelse, kæreste Waage, overvandt jeg endelig min sædvanlige dumme Frygt, og besluttede ved nogle faae Linier at opfylde Deres Begjæring. Stakkels Louise er endnu kun lidet bedre, men dog uden Fare. Hun føler sig stedse døsig og endog saa mat, at hun næppe kan hæve Armene. Hvilket Navn jeg skal give Sygdommen, ved jeg ikke, da endog Brandes (Lægen)[2]) siger, at det ikke er værdt at disputere om Navnet. De kan nok forestille Dem, gode Waage, hvilken ængstelig og sørgelig Tid, det

[1]) Christian Conrad Sophus Danneskjold-Samsøe (1774—1823), gift med Johanne Henriette Valentine Kaas (1776—1843). Døtrene var Louise Sophie født 1796 og Henriette født 1806.

[2]) Joachim Dietrich Brandis (1762—1845), siden 1810 Dronningens Livlæge.

har været for os alle, men Gud være lovet, at vi dog kan see Forandring til det bedre i disse to sidste Dage. Henrik Bille har undertiden nogle lyse Øjeblikke, saa at man maa haabe det bedste. I Gaar sagde Brandes mig, at Henrik inden 14 Dage vilde være fuldkommen rask, men dette er vel lidt overdrevent.

Undskyld disse faae udjagede Linier, og ynd stedse Deres evig hengivne

C. C. S. Danneskjold.«

Der var altsaa et fuldstændigt Venskabsforhold mellem den unge Lærer og den 20 Aar ældre Lehnsgreve. Man synes i Egnen at have haft sine Tanker derom og ventet noget, der i Virkeligheden hverken efter Forholdene eller Hjærtelaget var muligt. De stortalende Elever paa Herlufsholm tog imidlertid ikke saadanne Hensyn. »Siden blev han forlovet«, sagde den omtalte Raffenberg, »med en meget smuk Pige; men vi Drenge var aldeles ikke fornøjede med det Parti. Vi havde undt ham noget ganske andet«. — Hvad da? — »Jo, vi vilde, han skulde have haft Comtessen. Vi havde tidt nok seet dem sammen ved Concerterne og Ballerne paa Herlufsholm, og det var tydeligt, de syntes meget godt om hinanden«.

Har Waage i disse muntre Aar haft nogen forbigaaende Flamme, var det imidlertid ikke for Comtesse Louise. Der færdedes i samme Kreds en meget beundret Skønhed, Jomfru Sorterup[1]). Det er hende, Poul Møller, i et af sine sædvanlige pudsige Breve til Waage taler om: »Jeg maa lade Dig vide til behagelig Underretning, at min Fader i denne Sommer faaer en meget flittig Søn, hvis ikke Forliebelse eller andre ulykkelige Omstændigheder skulde tilstøde. Dig giver jeg det Raad at komme flittig til Broksø. — Jeg befinder mig saare fastende for Hjærtet, fordi jeg i 3 Fjerdingaar ikke har været forelsket. Jeg vilde give alle mine Penge — 3 Rdlr. 13 Sk., en gammel Toskilling uberegnet — for at have den Glæde at see Fogtmann gjøre Kur til en Pige. Ellers befinder jeg mig vel og fornøjet, hvor jeg er paa denne ovale Jord, men i Grunden befinder jeg mig ingensteds saa vel, som paa Skovklostret, thi jeg gjør meget af at være Eremit, naar jeg ikke har Mangel paa godt Selskab. Dog gad jeg ikke været der, hvis Du ikke var der, ja gider ikke en Gang stræbe efter at komme der, hvis Du ikke bliver der. Nu kan Du imidlertid være Dig om en Kone, for vi maa absolument giftes med det første. Det er vel det bedste,

[1]) Elisabeth Marie Sorterup (1800—1874), gift 1821 med Niels Lunde Hansteen (1788—1858), Sognepræst for Tranebjerg paa Samsøe.

jeg faar den omtalte Jomfru Sorterup, hvortil jeg tænker, Din Recommendation kan forhjælpe mig:

Et Hus jeg ønsker i en Lund
blandt gamle Ridderslotte,
en stakket Pibe for min Mund,
en Kilde og en Potte.

Men der en blank og driftig Aa
i Skoven maatte rinde,
og ved min Side maatte gaae
den blonde Celterinde.

For alt Du brave kjære Mand
i Skoven maatte bygge,
hvis ej, var baade Kildevand
og Nattergale stygge.

En Æolsharpe hængte vi
højt op i Egens Tinde,
da havde vi Concerten fri
af alle Himlens Vinde.

Da sad vi i vor Herres Sol
og i vor Herres Toner,
og mored os med Liverpool
samt Kys af vore Koner.

Naar Aftenen var smuk og lang
og fuld af Stjerneflitter,
jeg op af Lommen tog en Sang,
Du stemte højt Din Cither.

O hvor det dog vil klinge net,
naar vi nu alle fire
i Skoven synger en Kvartet
til Nattergalens Lire!

Espegaard pr. Korsør.

Din P. M.[1])

Digteren fik imidlertid ikke Jomfru Sorterup. Hun bønhørte en theologisk Huslærer, Hansteen, som Greven var saa god at

[1]) Vilh. Andersen: Poul Møller, 2. Udg. Side 127 ff.

befordre til Præst paa Samsø. Om Waage har recommanderet hende, er ikke bekendt. Der vides kun, at da han efter hendes Forlovelse traf hende paa et Skovbal, fandt han det nødvendigt at berigtige sit Forhold til hende. Han fulgte hende i den duftende Sommernat hjem til Næstved, og den tavse Skov hørte hende under Taarer tale om en skuffet Kjærlighed, hun ikke kunde bebrejde dens Genstand, og ham takke hende for, at hun ikke vilde vredes over, at hans Hjærte droges til en anden Side. Med et saadant Haandtryk gik hun til Samsø, og han til Broksø.

Hvad var da Broksø?

Hvor Fensmark hæver sit Kirketelt
med den røde Top imod Sky,
og smiler over til Gisselfeldt
og Vester Egede By
og ned til Mosen, hvor Tørvene gro,
til Broksø bag Skovens Hang,
— der mødtes vi første Gang.

siger Digteren, og han har Ret; Broksø var et godt Sted at mødes for Hjærter, der gjerne vilde det.

Herren til Gaarden bag Skovens Hang og ved den store Holmegaards Mose kaldtes Oberst Post, fordi han som Officier i Landeværnet havde beklædt denne Rang, men han var ellers afgjort en Fredens Mand, hed Karl Ludvig, og havde sin Glæde af som en venlig Patriarch at samle Familie og Venner i sit hyggelige Hjem. Hans Hustru, Frederikke Frankenau, var betydeligere end han, saa at han ikke kunde undgaae at maatte afstaae Værdigheden som Familiens Hoved til hende. Der var to Døtre, fortræffelige og smukke Piger, og en tredie, Fruens Søsterdatter, et saare yndigt Væsen, var dem lige saa kjær, skjønt hun kun til Tider saaes, da hun hørte hjemme i Kjøbenhavn. Der var altsaa Hjærter at finde for dem, der trængte dertil; blandt dem var Holger Waage, han søgte den skjønne Søsterdatter, som hed Juliane Frederikke Broager. Men da hermed en ny Biflod forener sig med Familiens Strøm, maa vi først forfølge ogsaa denne tilbage til dens Kilde[1]).

Sidst i forrige Aarhundrede, paa samme Tid som Islænderen Olafur Waage foer paa Island for Handelshuset Kyhn, førte en anden Sømand, Nordmanden Andreas Jakob Broager fra Arendal, Skib paa Ostindien og China for det asiatiske Kompagnie, en smuk

[1]) Oberstløitnant Carl Ludvig Post (1759—1845), gift med Frederikke Cathrine Frankenau (1774—1832). Døtrene var Margrethe Juliane (1799—1882), gift 1834 med Præsten Vilhelm Rudolph Dichman og Edle (1798—1876), gift med Johannes Christian Vogelius Steenstrup (1795—1870), General.

Mand, mørkhaaret, blaaøjet, som tog sig meget statelig ud i sin Søofficiers Uniform, blaa, rødkravet Kjole med Guldknapper, Knæbuxer og blanke Kabstøvler. En skjøn Foraarsdag, da hans Fregatskib laa sejlklart, nyrigget og i alle Maader fint udhalet, havde han indbudt Damer ombord for at see det. Blandt dem var der en lyshaaret, blaaøjet Jomfru, Datter af Pagehovmesteren hos Kongen, Etatsraad Frankenau, Halvsøster til den en Gang ret afgjorte Digter og Læge Rasmus Frankenau, og Helsøster til Oberstinden paa Broksø, hun hed Marie Amalie Frankenau, født 2. Juni 1772. Et Portræt af Jul fra hendes 25. Aar viser, at hendes Ansigt var ikke let at slippe fra, og den smukke Skibscaptajn lod hende heller ikke slippe fra Borde, før han havde forsikret sig om, at Vejen til hendes Hjærte i det mindste var til at befare. Kort efter gav hun ham sit Ja, 8. Maj 1796, og to Aar efter blev de gifte, 15. October 1798, men kun en kort Vinter. Om Vaaren var Fregatten atter sejlklar, og det varede nogle Aar, inden de saaes igjen.

Da blev der en tidlig Morgen ringet haardt paa Døren, at Tjenestepigen tabte Mælet af Forbavselse, da en fremmed Officier skjød hende rask til Side og gik lige ind til hendes Frue, der endnu laa i Sengen. Et toaarigt Pigebarn laa i sin Vugge ved Siden af. Da hun saae den fremmede Mand omfavne og kysse hendes Moder, skreg hun: Nej du, det er m i n Moder, det er jo m i n Moder! Barnet var Juliane Frederikke, født den 18. August 1799.

Det var svært for Sømandens unge Hustru kun med saa lange Mellemrum at see ham og at vide ham paa de lange, farefulde Rejser. Værre blev det dog siden. I 1807 gik det ham paa samme Vis som det gik de fleste af vore Søfolk, hans Skib blev taget af Englænderne i Ostindien, og han maatte i Kalkutta i tre Aar, derefter i England i fire Aar friste Fangenskabet, indtil han først i 1814 fik Lov til at vende hjem. I de Aar, han sad i Ostindien, hørte hans Hustru intet fra ham, først da han førtes til England, kom en Mand, der selv havde været fangen, til hende og bragte hende det Trøstens Bud, at han levede. Derefter kunde han selv skrive, og det var en Beroligelse at høre, at han ikke havde det ondt af en Fange at være, tværtimod, der blev ham af engelske Damer viist saa megen Opmærksomhed, at det i en anden Henseende kunde blive foruroligende. Hans Hustru tog sig det dog ikke nær, det var snarere hendes Stolthed, at hun havde en saadan Mand. Han var ogsaa en trofast Sjæl.

Nu opgav han Sølivet og satte sig som en udtjent Mand ned i Kjøbenhavn. Han var ogsaa allerede til Aars, henved 60 Aar, da han var meget ældre end sin Hustru, og kunde, da han tiltrods for sit Tab ved Kapringen 1807 havde erhvervet sig en Del Formue, leve bekvemt med sin Familie. Hans Børn vare voxede op under

hans Fangenskab. Den lille, der havde modtaget ham saa skrigende, blev hans Hjærtensbarn. Hun lignede sin Moder i elskeligt Sind, men i sit Ydre som i sit aandfulde og følelsesfulde Væsen mere den øvrige Frankenauske Slægt. En yngre Broder, Frederik Christian Broager, født den 5. Juni 1802, kunde ikke maale sig med hende. Han var meget godmodig, men ikke meget begavet og naaede kun at blive Fuldmægtig ved Toldboden. I et kortvarigt Ægteskab havde han den Datter, Claudine Broager, som var Søskendebarnet og Plejesøstren i Fiolstræde. Som spæd var hun bragt til Waages Hus, da hendes Moder, født Clausen, en Præstedatter, døde efter hendes Fødsel.

Den gamle Skibscaptajn havde heller ikke just haft store Aandsevner. Nu gik han i Vintertiden helst i sin Klub, og i Sommertiden sad han og fiskede i Broksø Aa, nydende godt af sin Svoger, Oberst Posts magelige Familieliv. Endnu var han dog en statelig Herre, som især var beundret af Børnene, saameget mere som han altid havde Smaagaver, de kunde hente frem af hans Lommer. Ogsaa havde han bragt mange baade smaa, morsomme og meget værdifulde Rariteter hjem fra sine Rejser, som Familien endnu kan smykke deres Stuer med. Et smukt Miniaturportræt af Camradt minder os om hans Skikkelse.

Hans Hustru var en højst ejendommelig kjær Moder og siden Bedstemoder for os. Hun havde, hvad man kunde kalde en Diakonissenatur, var noget djærv i sit Væsen, men med det kjærligste Hjæte, sund og stærk i sin Følelse, men rolig og utrættelig, naar hun med blød og let Haand tog paa den, der skulde hjælpes. Vidt og bredt i sin Kreds havde hun Ord for at kunne helbrede de Syge med det store Lægemiddel, et frisk og modigt Sind og varme Hænder, fyldte med Kjærlighed. Endnu i hendes høje Alderdom søgte Børnebørnene altid til hende i enhver trang Vending. Hun vrissede lidt, slog ud med sin Haand og sagde: I er nogen Tosser! Men der var altid Hjælp i hendes Gjemmer.

Men, det var hendes Datter, vi skulde tale om. Holger Waage gik altsaa til Broksø, og hvad han fandt der, var almindelig beundret. Sort bølgende Haar omsluttede en klog Pande og fremhævede den fineste og blødeste Hud, en fyldig Mund med en herlig Række Alabaster Tænder havde et eget henrivende Smil, som bragte hele Ansigtet til at lyse, og Øjnene, de havde erhvervet sig en særdeles Anseelse i hele Omgangskredsen, intet Under da, at den Aften, han første Gang mødte hende, det var paa Herlufsholm Fugleskydningsbal, September 1818, blev disse store graa, i deres inderlige Udtryk uimodstaaelige Øjne hans Ledestjerner for Livet. Hun var da 19 Aar.

Han lod hende siden høre, at den Aften brød hun sig ikke

stort om ham, hun havde syntes meget bedre om Poul Møller, hvilket hun imidlertid aldrig har indrømmet. En smuk Dag derefter indfandt han sig i Selskab med Fogtmann paa Broksø. Om den Dag blev der fortalt, at hun ikke kom tilsyne, før de gik tilbords, og kom da forsilde, efter at de andre havde sat sig. Hun var iført en grøn Silkekjole, og da hun saa de fremmede Herrer, rødmede hun stærkt, hvilket klædte hende saa yndigt, at Fogtmann bemærkede paa sin Jydsk: Hun saa ud som en rød Rose mellem grønne Blade.

Saa saaes de ikke mere den Sommer, men da Julen kom, rejste Waage til Kjøbenhavn med den faste Beslutning at bane sig Vej til hendes Hjem. Da dette imidlertid ikke vilde lykkes, saasom hendes Forældre levede temmelig stille, greb han den Udvej at melde sig ind i den Klub, hvor den gamle Captain søgte. Ham underholdt han flittigt, og kunde da tillade sig at bede ham hilse den Datter, som han om Sommeren havde haft den Glæde at gøre Bekjendtskab med.

Saa skete det en Dag, han gik med sin Ven Neergaard giennem Vimmelskaftet, at da de kom udenfor Nr. 39 ligefor Helliggejstes Kirke, standsede han, saae op ad Huset og sagde: Jeg skulde egentlig der op paa tredie Sal. I det samme gik Gadedøren op, og ud traadte en ung Dame i en sort Silkepels, stramt sluttende om den slanke Midie, og en hvid Strudsfjer vaiende paa Hatten, et Syn aldeles ikke til at bære. I et Spring var han over Gaden og bragte Damen sin ærbødigste Hilsen, vovede at følge hende giennem Gaden, og fik ikke Afslag paa sin Bøn om at maatte aflægge hendes Forældre et Besøg. Besøget kunde ikke undgaae at blive til flere, men Moder Amalie satte en sur Mine op, hun mente, hendes smukke Datter kunde giøre et bedre Parti end en ubekjendt Adjunkt. Og naar Captainen kom hjem og skulde hilse saa flittig fra ham, den unge Fyr fra Herlufsholm, han kunde ikke huske, hvad han hed, slog Moderen ud med Haanden: Aa, Du mener sagtens Waage! Og Datteren dukkede sig ned over sit Sytøj. Juleferien syntes for kort, men Vinteren desto længere, dog kom endelig Paasken, og den 13. April 1819 havde han sin Elskedes Ja. Fra den Dag af slog Moderen om og elskede nu sin Svigersøn lige saa højt som hendes Datter.

Nu fulgte fire lykkelige Aar fyldte med Sommerglæder paa Landet og Vinterglæder i Staden. De have rigelig sat deres Spor i en lang Række Breve, dog kun korte Spor, der blev ikke megen Plads til dem, de tætte Sider havde vanskeligt nok ved at rumme de yndige Hjærteskatte, som ikke ere bestemte for andres Øjne, men som jeg uværdig dog har, blot for den historiske Oplysnings Skyld, maattet læse under mine Taarer.

Med Hensyn til tidligere Forhold forefaldt der en ejendommelig Scene, da han bragte sin Brud første Gang til Gisselfeldt. Der var Fest om Aftenen, men om Formiddagen var de, førend de endnu havde hilst paa Familien, gaaet i Kirke. Greven sad allerede i sin Stol, og da han saae Waage, blev han saa ivrig efter at komme til at lykønske ham, at da han ikke kunde komme hen til ham, tog han til med de stærkeste Fagter at vinke, nikke og lee med mange glade og begeistrede Grimasser. »Ja, de havde været meget bange hos Danneskjolds«, bemærkede Waage, da han en Gang fortalte sin Datter den Historie, men han sagde ikke mere, og hun vovede ikke at spørge.

Der blev selvfølgelig drøftet mangen en Plan om, hvor den Stilling kunde findes, hvor de Elskende kunde sætte Bo. Herlufsholm kunde det ikke være, det er som bekjendt et Kloster, hvor man lever i Coelibat. Paa Gisselfeldt vare de meget omhyggelige for at hjælpe paa deres unge Venners tilkommende Lykke. Det ene Brev efter det andet, saavel fra Grevinden som fra Greven, foreslog nu et, nu et andet Præstekald, mest dog kun for at vise deres Venlighed. De kunde vel enten ved egen Kaldsrettighed eller ved adelige Venners Hjælp love Embedet, men de gjør dog selv opmærksom paa de Mangler, der ved ethvert kunde gjøre det betænkelig at tage derimod, thi fornuftig maatte man være. Det maatte ogsaa helst være i Sjælland og i Nærheden.

Endelig standsede man ved Vettersløv og Hømb Syd for Ringsted. Waage blev kaldet dertil 1. Oktober 1822 og ordineret den 27. November. Han tilbragte Vinteren der hos sin Formands Familie, som sædvanlig strax meget afgjort i Egnen og i venskabeligt Samkvem med dens Folk. Præstegaarden var tarvelig, og det kostede Møje at faae den saa hyggeligt indrettet, at det kunde gaae an at føre en Brud ind i den. Saa blev Brylluppet fejret med Henrykkelse, den 30. Maj 1823 i Holmens Kirke.

I denne ydmyge Præstebo saae deres ældste Datter den 6. April 1824 første Gang denne Verdens Lys, og har siden haft baade dette og Evighedens Lys kærere end noget andet. Hun blev kaldet Marie Amalie efter sin Bedstemoder, fordi hun selvfølgelig laa paa hendes Arme, da hun af sin Fader fik tilsagt den hellige Aands Gave. Men den rige Sjæl, der gjemmer saa mange Minder, tunge og glædelige, men alle skjønne, har dog ingen Erindring om sit første Hjem. Vettersløv var kun et Overgangssted, allerede en Maaned efter, den 26. Maj 1824 blev hendes Fader kaldet til Præst ved St. Mortens Kirke i Næstved, og vendte dermed ogsaa tilbage til sit kjære Herlufsholm, idet han forenede sin forrige Lærerplads med Præsteembedet.

Der vaagnede den lille Amalies første Erindringer, og da disse altid er de kjæreste, i visse Maader ogsaa de dybeste, fortæller hun dem gjærne. At hendes første Søster, den livfulde og skjønne Sigrid, kaldet efter Islænderinden, blev født den 30. September 1825, mindes hun endnu ikke, men desbedre den næste. Hun var tre Aar, da en Morgen, den 13. Maj 1827, Pigen vilde tage hende op af Sengen, men hun vilde nødig. »Saa sagde Moder: Skynd dig op, saa skal jeg vise dig noget, jeg har her under Sjalet. Jeg seer hende endnu saa tydeligt, hvor hun laa i den store Seng i den hvide Natdragt med det sorte Haar udslaaet over Puden og det milde Udtryk i Ansigtet. I en Fart var jeg oppe og saae med Henrykkelse en lille rødmusset En ligge og tage sig yndig ud under det lyse Kashemirs Sjal.« Det var vor fromme Søster Edle Cathrine, saa kaldet efter Oldemoderen, Edle Cathrine Falk, gift med Pagehofmesteren Frankenau.

En Gang hun og de andre smaae var ude med Barnepigen, blev hun saa vred paa Sigrid — Grunden er glemt — at hun greb hende i Armen og begyndte at banke hende. Hun var jo den ældste, og som Herskerinden i næste Slægtled nødt til at udøve den Tugt, der kunde blive nødvendig. Nu har hun kun mig, men det kan ogsaa mangen Gang blive nødvendigt at banke mig. Første Gang hun udøvede sin Magtfuldkommenhed var nu i Næstveds Ringstedgade uden for en høj Stentrappe. Oppe paa den viste sig da en venlig Dame, en bekjendt af Familien, hed Frøken Krone, og truede smilende med Fingren. Hun mindes at være bleven saa skamfuld, at hun ikke har glemt det siden.

En anden Gang var hun gaaet ud med sin Moder ad Vejen til Herlufsholm, vel for at møde Faderen. De gik ad Markvejen, og da de kom til et Led, det gjaldt om at faae aabnet, kom i det samme en Officier ridende fra den anden Side, sprang strax af Hesten og aabnede galant Leddet for dem, blev saa noget staaende og talte med hendes Moder. Dette Billede af den Opmærksomhed, der her som allevegne vistes hendes Moder, prægede sig saa tydeligt i hendes Fantasi, at da hun som voxen igjen kom til Herlufsholm, maatte hun opsøge Leddet for at nyde det igen.

Imidlertid var den dobbelte Virksomhed bleven Waage for trættende, og han besluttede at opgive Lærergiærningen paa Herlufsholm. Da Præsteembedet ikke var tilstrækkeligt til Familiens Underhold, kostede dette ham en Del Bekymring. Men den blev afhjulpen. Siden talte han oftere derom, som en af de Guds Tilskikkelser, man med Taknemmelighed mindes. Samme Dag han havde taget sin Beslutning, indløb der et Brev fra Grev Holstein Ledreborg, som indtrængende bad ham om at tage hans Søn, den

nu levende Lensgreve, i Huset og undervise ham. Han kunde selv bestemme Vilkaarene. Han foreslog da den samme Løn, som han havde haft paa Herlufsholm, og den blev ham med Tilfredshed tilstaaet. Den unge Greve var et godt Menneske, som venlig sluttede sig til Familien og fulgte den til Kjøbenhavn[1]).

Det var den 23. August 1828, at Waage blev kaldet til Præst ved Frue Kirke i Kjøbenhavn. Han havde søgt det andet Capellani, men fik det første, som altsaa ogsaa maa være blevet ledigt[2]). Det var Stemann, der den Gang var hans Patron, og vedblev fremdeles i særdeles Grad at være det. Dermed aabnede sig den betydeligste og kjæreste Virksomhed i hans Liv for ham. Han erhvervede sig snart en stor Menighed, der omfattede ham med den største Tillid og Kjærlighed. Det gik fuldelig i Opfyldelse, hvad Fogtmann ved hans Ansættelse skrev til ham: »En mild og sund evangelisk Prædikant, som uden alt Hensyn forkynder Guds Ord og Villie til Menneskenes Fred og Frelse, behøves visselig allevegne, men især i Kjøbenhavn, hvor der er saa mange Forvildede og saa meget Forvildende. Jeg tvivler ikke paa, at De jo vil finde Tilhørere, som ville paaskjønne Deres Værd.«

Iøvrigt blev han ikke strax indført i sin Kirke. Den nye Frue Kirke blev indviet den 7. Juni 1829, og den 8. Juni holdt Waage sin første Prædiken i den, en Foprædiken.

Det er for mig et rørende Minde, at da jeg en Gang — det var i min Skoletid, var i Kjøbenhavn hos min Farbroder Scav. Fibiger[3]), stod jeg ved Vinduet ligeoverfor Helliggeistes Kirke hos min kjære Tante, medens hun hjærtelig bevæget fortalte mig om en Præst, hun var kommen til at elske saa højt, at hun altid maatte høre ham, og der var overmaade mange, der følte som hun. Det var i den samme Stue, hvor Waage havde fundet sin Brud. I et af sine første Breve til hende taler han henrykt om alt, hvad der i den var oplevet. Det var første Gang, jeg hørte om ham, og som altid ikke andet end den højeste Ros.

I Kjøbenhavn havde Familien sin første Bolig i en Gaard paa Nytorv overfor Raadhuset, som tilhørte Waages Barndomsven fra Skolen, Fr. Chr. Holm, en Mand, der som Børnenes Formynder og Søster Frederikkes Svigerfader er bleven os saa kjær. Hun er den yngste af Døtrene, og kom først til Verden fem Aar efter Edle, den 13. Juli 1832. Siden fulgte endnu to Sønner, Olaf, op-

---

[1]) Christian Edzard Moritz Holstein (1809—1895), Søn af Christian Erhard Holstein og Sophie Charlotte Erike Inn und Knyphausen.

[2]) I. P. Mynster, der havde været Ene-Kapellan, blev 1828 kgl. Konfessionarius, Hof- og Slotspræst, hvorefter der ansattes to Kapellaner, Waage som første og Peter Christian Stenersen Gad som anden.

[3]) Jacob Scavenius Fibiger (1793—1861), General og Krigsminister.

kaldt efter sin islandske Bedstefader, født den 11. Marts 1834, og Vilhelm Rudolf, saa kaldet efter sin Faders Ven Dichmann.

Der var saa godt Venskab mellem de to Familier i samme Hus, at de levede sammen fast som een Familie, i det mindste hvad Børnene angaar. Da Holm siden solgte Gaarden og flyttede til den smukke Gaard i Løngangsstræde ligeoverfor Vartov Kirke, fulgtes de ogsaa derhen. Underligt nok, jeg har uden at vide det bestandig fulgt dem fra Sted til Sted. Mit første Bekendtskab med Kjøbenhavn var Synet af Raadhuset fra samme Sted paa Nytorv, og jeg modtog det samme Indtryk deraf, som min Amalie har faaet. Jeg stod i den indholdsrige Stue i Vimmelskaftet og lyttede til Skildringen af den kære Præst; jeg vandrede i 1834 og 1845 omkring paa de Steder i Sorø, hvor de havde havt deres gladeste Dage, og jeg fandt, der var Livslykke i Luften, jeg var i Frue Kirke den Paaske Confirmationsdag 1841, da Amalie og Sigrid modtog den Velsignelse af Tryde[1]) som gik dem saa dybt til Hjærte, men jeg var selv paa anden Maade saa dybt bevæget, at jeg intet Øje havde for de to yndige Piger, der stode øverst i Rækken. Og jeg sad i det svære Aar 1845 i Løngangsstræde og saae tungsindigt over paa de samme Vartov Kirkevinduer og lyttede til de Orgeltoner derovrefra, som de ofte maa have hørt. Saaledes gaae Livets Veie tæt ved Siden af hinanden, til Timen kommer, da Gud vil, at Øjnene skulle aabnes, og man kjender hinanden.

Børnene passede udmærket for hinanden, der var Dag ud og Dag ind det gladeste Samliv i Leg som ved Undervisning. Af Holms var det den Gang de to ældste, som stod dem nærmest, den blide og sværmeriske Pauline, nu gift med Præsten Emil Scharling, og den glade, raske Vilhelm, der førte Legen an, og siden er bleven den lige saa fromme som af alle elskede Præst i Gladsaxe. Ogsaa Holms Familie forøgedes i de Aar, der kom tre Sønner til: Julius, som blev Landmand, nu Forpagter paa Rosenlund paa Lolland, Frits, nu Bestyrer af Porcellænsfabriken, og Edvard, der i vort Hus satte sit Hjærte til paa den skjønne Frederikke[2]). Ogsaa Fædrene stemmede fortræffeligt sammen. Holm var en fremragende Embedsmand, Deputeret i Finantscollegiet, men dertil en æsthetisk Sjæl og en oprigtig Christen. Han var en stor Ynder af Musik og spillede selv sin Violin, og hvad der var sjældent den Gang, en Kunstkjender og ivrig Samler, som efterhaanden skaffede

---

[1]) Eggert Christopher Tryde (1781—1860), fra 1838 Stiftsprovst og Sognepræst ved Frue Kirke i København.

[2]) Departementschef Holms Sønner var: Adam Wilhelm Holm (1824—1913), Sognepræst i Gladsaxe; Johan Christian Julius (1828—1909), Ejer af Vindum-Overgaard; Frederik Engelbreth (1831—1922), Bestyrer af Den kgl. Porcelænsfabrik; Peter Edvard (1833—1915), Professor ved Universitetet.

sig den bedste Samling af Kobberstik og Raderinger, som fandtes i Byen. En alvorlig Mand med et stort og trofast Hjærte og glad mellem Børnene, naar Tid var dertil.

Amalie var fem Aar, da hun skulde i Skole. Men hendes Fader havde saa ringe Tro til Pigeskoler, at det nødvendig maatte være en Drengeskole. Jomfru Sibbern[1]), en Søster til Filosofen, en høj tør Dame med strenge Træk havde under sin Tugt en 30—40 Drenge, ganske vist af de bedre Familier, men derfor ikke mindre trængende til Tugten. Heller ikke var der noget i Vejen for, at hun alene kunde ave dem saavel, at Skolen havde et betydeligt Ry. Den lille Pige blev sendt derhen under Vilhelm Holms ridderlige Varetægt, og han var Mand for ikke at svigte sin Dame. De var lige gamle. I Begyndelsen var der endnu et Par andre Smaapiger, blandt dem en noget ældre, Professorens Datter, Grete Sibbern, der blev seet op til med udelt Beundring. Men Pigerne gik efterhaanden af, og hun var alene med Drengene, som for det meste var ældre, da de blev der, til de kunde gaae over i Latinskolen. Jomfruen var idel Alvor, der var ikke en Gang mod Smaapigerne Tale om nogen moderlig Venlighed. Imidlertid gik det meget godt. Drengene kunde vel faae lille Amalie med til adskillige Spilopper af uskyldig Art, men de var Kavallerer, og kappedes om at bede hende hjem til deres Forældre paa deres Fødselsdage. Hun kom ogsaa, stadig under Vilhelms Anførsel; han sprang kjæk ind foran sin Dame og spurgte, om det ikke var her, de var budne.

Det gik saaledes i to Aar, da blev hun overgiven til en Dame af en ganske anden Slags, Frøken Ibsen[2]), der gjorde et saa stærkt Indtryk paa hende, at hun beholdt det i al sin Barndom. Skolen var lille, den bestod kun af en sluttet Bekjendtskabs Kreds. Der var den samme Grete Sibbern og hendes jævnaldrende Moster, Mathilde Ipsen. Der var to Søstre fra Kiel, Døtre af Professor Eckermann, som var i Huset hos Waages Ven og Kollega Stiftsprovst Clausen, og af Amalies jævnaldrende Kammerherre Hauchs Datter, Holms Børns Veninde. Alt var indrettet paa det skjønneste, en stor smuk Sal ud til Nørrevold, alt Skolemateriel af den nyeste og bedste Construction og den punktligste Orden.

Charlotte Ibsen var et ejendommeligt Væsen. Fine Træk, slank og let bygget, fromme lyse Øjne og Lokker af et eget silke-

---

[1]) F. C. Sibbern havde to Søstre: Dorothea (død 1863), Marie Louise (død 1862).

[2]) Charlotte Ibsen, om hvis Herkomst intet kan oplyses, var forlovet, ikke med Marineløitnant Jørgen Swane, der druknede i Guldborgsund 1813, men med hans Broder, Forfatteren Marius Swane (1800—1828). See Blade af en Familiekrønike (Slægten Swane); Clausen og Rist Memoirer og Breve XXXIX, Side 119. En tredie Broder var gift med en Datter af Stiftsprovst Clausen.

blødt Haar omkring det lille smukke Hoved. Over hendes Herkomst hvilede der en Hemmelighed, man talte om fyrstelig Byrd. Hun var opfostret hos en Dame, der stod i Forbindelse med Hoffet, men var i sit syttende Aar endnu saa naiv, at da Kronprindsen vilde dandse med hende paa det berømte Bal i Anledning af Kongen af Roms Fødsel, lod hun svare, at hun ikke vidste, om hun turde, hun maatte først spørge sin Fostermoder. Til stor Fornøjelse for Cabinetssecretæren Adler, der har fortalt min Hustru det. Hun tilbragte en Del Aar paa Lisenlund ved Møens Klint som Selskabsdame i Kammerherre Calmettes luxuriøse og æsthetiske Hus, og var af hans mystiske Frue elsket som en Datter, og beundret af de Skjønaander, der samledes der. I saadant Selskab maatte hun med Dands og plastiske Stillinger udføre den Slags Scener, som i den Tid var i Mode og som ogsaa Ida Brun, senere Grevinde Bombelles, var berømt for. Paa Møen blev hun ogsaa Veninde med Hages Familie i Stege, især med den aandrige Kunstnerinde Bolette Hage, senere Fru Puggaard, ogsaa Søsteren Annette, og var en kort Tid forlovet med deres smukke, men letsindige Fætter Philip Hage[1]). Senere atter med en Sømand Svane, en Broder til Professor Clausens Hustru, han omkom paa Havet. Gjennem Clausens Familie kom hun i Forbindelse med Waage, og disse hendes Patroner hjalp hende til at grunde den smukke lille Skole.

Hun havde altsaa levet sin Del i Verden og hendes Hjærte var ikke sluppet usaaret derfra, men hun var derved kun bleven befæstet i sin strenge Fromhed. Hendes Maade at behandle Børnene paa var saa ualmindelig, at de andre Familier, efter at hun havde gjennemgaaet en haard Sygdom, trak deres Børn tilbage, og hun beholdt kun Waages Smaapiger. Dem hentede hun selv hver Morgen i deres Hjem, hvor hun dog altid blev staaende ydmyg i Forstuen; begyndte saa efter en Spadseretur Dagens Gierning med Bibellæsning og Bøn. Ved Siden af Foredrag og de fineste kunstfærdige Haandarbejder var Charakterens Udvikling Hovedsagen. Øiemedet var at helliggiøre dem. Moralske Øvelser blev drevne indtil Askese, og de aandelige Forestillinger fremstilledes som en paradisisk Billedverden. Indtrykket forøgedes ved, at hun selv i sin beskedne, men altid lyse og fine Dragt i Børnenes Øine saae ud som en Engel. Amalie fattede en saa lidenskabelig Kjær-

[1]) Pierre Antoine Gerhard Bosc de la Calmette (død 1803), gift med Anna Elisabeth Iselin, var Amtmand over Møen og Falster og ejede Marienborg og Liselund. Christopher Friedenreich Hage, Købmand i Stege; hans Døtre var Bolette Cathrine Frederikke (1798—1847), gift 1816 med Hans Puggaard (1788—1866) og Annette (1817—1877). Brodersønnen Johannes Philip Hage (1796—1863), blev 1822 gift med Christiane Caroline Erike Sundt, er bekendt som landøkonomisk Forfatter.

lighed til hende, at hun var nærved at sætte hende over Fader og Moder; hvad hun end havde fordret af hende, kunde hun have ofret for hende. Hun turde intet nyde uden hvad hun havde foreskrevet, og mod Delikatesser var der strengt Forbud, ogsaa mod Kaffe. Da hun en Gang havde drukket en Kop Kaffe, som hendes Moder havde givet hende, maatte hun bøde haardt for sin Synd. Hele Natten laa hun i en forvildet Drøm om, at et diabolisk Væsen, klædt som Kavaller, men med Hestefod, gik omkring Huset for at bryde ind, og tilsidst strække sig saaledes i Højden, at han kunde vise det fæle Ansigt for Vinduet. Hun foer op i Rædsel og kunde ikke finde Ro, før hun havde aflagt Skriftemaal og faaet Absolution af sin Sjælesørgerske. I det Hele var dog denne Opdragelse til Velsignelse for hende; hun mener at være bleven et bedre Menneske deraf. Endelig fandt hendes Fader det dog for vidtgaaende, tog sine Børn hjem, og lod mandlige Lærere komme til dem. Det var Holger Tryde, og den franske Laurent, begge siden bekjendte Præster, og i Musik Componisten Brochhorst[1]).

Charl. Ibsen tog sig dette meget nær. Hun sank dybere og dybere ned i det fromme Sværmeri, i Selvfornægtelse og Opofrelse, men havde nu ondt ved at finde nogen Gierning, hun kunde hengive sig til. Da forsøgte hun at tage sig af faldne Kvinder, hun fandt paa Gaden, men indviklede sig i de Ubehageligheder, som denne uoverkommelige Opgave fører med sig. Waage maatte hjælpe hende ud deraf, og da han var yndet af Kronprinds Christian og hans Gemalinde, anbefalede han hende til dem. Hun var en ikke ringe Kunstnerinde, og Prindsen lod hende male sit Portræt, understøttede hende vel ogsaa i andre Henseender. Saa levede hun som en stille Særling, indtil hun i 1855 sov hen paa Frederiks Hospital. I denne hendes sidste Sygdom tog min Kusine Ilia, som den Gang var Overvaagekone paa Hospitalet, sig med Kjærlighed af hende. I stille Nætter fandt disse to beslægtede Sjæle hinanden. Den endnu alt for lidt sværmeriske protestantiske Verden havde den Gang ingen Brug for saadanne Kvinder, men heldigvis varede det dog ikke længe, før de ensomme Fugle blev til hele Skarer.

Waage havde imidlertid erhvervet sig stor Anseelse i Kjøbenhavn, og var navnlig højt skattet af Biskoppen. Sine Breve overskriver Mynster »min inderlig elskede Ven!«, hvilket som bekjendt vilde sige meget i hans Mund. Ogsaa hans videnskabelige Dygtighed

---

[1]) Holger Tryde (1808—1884), Søn af Stiftsprovst Tryde, Sognepræst til Lynge-Broby ved Sorø. Harald Anton Laurent (1809—1859) Sognepræst i Borup ved Randers. Carl Joachim Brochhorst (1800—1844), Komponist og Sanglærer.

giorde ham til en af dem, Blikket var rettet mod som et Emne til højere Værdigheder. Ved Reformationsfesten 1836 blev han Doctor theologiæ. Hans Disputats, om Christi Nedfart til Helvede, er et meget mærkeligt Arbejde. Der er saa stor Lærdom nedlagt deri, at man ikke forstaar, hvor han i den korte Tid, der var ham levnet dertil, har kunnet faae den samlet. Det Spørgsmaal, den hovedsagelig drejer sig om, er om dette Led i Trosartiklen er en god gammel Bestanddel af den, eller, efter den almindelige Anskuelse, er tilføjet i Anledning af Apollinaristernes Kjætteri. Denne Undersøgelse er giennemført med stor Finhed og Klarhed, og bragt til et Resultat, der i den hyperkritiske Tid er værdt at skjønne paa. Det er fyldestgjørende beviist, at Kirkefædrene vel benyttede Ledet mod Kjætterne, men de havde ikke til dette Øjemed indskudt det i Bekjendelsen. Ogsaa ved sit rene og skjønne latinske Sprog udmærker Disputatsen sig. Monrad var hans Respondens, og at han derved blev sat ind i dette Studium, har neppe været uden Indflydelse paa, at han selv halvhundrede Aar efter har giennemført en lignende udførlig Behandling af alle Trosbekjendelsens Led.

Med sin Familie levede Waage forholdsvis stille og førte intet større Hus. Han havde for mange og for alvorlige Forretninger til at hans tidligere muntre Selskabsliv kunde fortsættes. Danneskjolds Familie kom vel endnu om Vinteren til Kjøbenhavn, men det var ikke mere det samme Hus. Hans Ven Greven var død allerede i 1823, og Døtrene var blevne fyrstelig gifte. Grevinden, som efter Mandens Død styrede Godserne, stod han ikke længere i det gamle gode Forhold til. Hans Ven Posselt[1]) i Næstved, som var den Danneskjoldske Families mangeaarige Huslæge, havde af den afdøde Greve faaet Tilsagn om, at der skulde blive sørget for hans Familie. Da han døde kort efter Greven, var hans to Døtre uden Underhold. Waage henvendte sig til Grevinden, men fik Afslag. Hun vilde intet vide om sin Mands Løfte, var maaske ogsaa mindre i Stand til at indfrie det, da Grevskabets Velstand var sunket meget sammen, og det var daarlige Tider for Landbruget. Saa gik Waage til Ministeren Kaas og fik ved hans Hjælp en Pension tilstaaet for Posselts Døtre. Denne hans brave og opofrende Gierning følte Grevinden sig meget stødt over, og vendte sig en Del Aar fra ham. Endelig, medens han var Præst i Kjøbenhavn, skikkede hun ham en Indbydelse, modtog ham igien venskabeligt og søgte ved nærmere at begrunde Sagen at oprette det forrige Forhold.

---

[1]) Henrik Abraham Posselt (1774—1821), Læge i Næstved fra 1801, gift med Birgitte Dorothea Hornemann (1779—1861).

Af Byens Mænd var Sibbern og Poul Møller hans gamle Venner, ogsaa Brødrene Balthazar og Theodor Münter[1]). Den sidste, som var Jurist, havde en højst sørgelig Ægteskabshistorie. Hans Hustrus flammende Hjærte havde flere Steder Ærinde, og hun endte med sporløst at forsvinde med en Udlænding. Man sagde, at Karl Bernhard deraf har taget Æmnet til Katastrofen i Lykkens Yndling. Det kostede Waage meget Bryderi at faa sin Ven ført giennem disse Sorger. Broderen Balthazar, Provsten med det mærkelige naive Væsen, var ham altid en trofast Omgangsven, men ogsaa Gienstand for hans Skjemt. Kjærest havde han dog Præsten i Citadellet V. R. Dichmann, en fin og aandfuld Mand. Han blev gift med Grete Post, og hørte saaledes med til Broksøkredsen. Den ældste af Oberst Posts Døtre, Edle, havde ægtet Ingeniørofficieren Stenstrup og boede i Kjøbenhavn. Edle var højt elsket i Familien, men hendes Mand blev aldrig noget samstemmende Led af den. Han hørte til den koldblodige Race, og viste ved flere Lejligheder, at han satte mere Pris paa en god Arv end paa et godt Forhold; hvad der dog heldigvis ikke gik i Arv til hans Børn. De havde meget kjærlige, endog ængstelig hede Hjærter.

Familiefølelsen bredte sig vidt i denne Kreds, den omfattede ogsaa den fjernere Slægt Falk, og flere med denne igien beslægtede, ansete og rige Familier. Tre Søstre Beckmann vare gifte, den ene med Oluf Berndt Suhr, Chef for Handelshuset, den anden med Jakob Brønnum Scavenius til Gjorslev og Klintholm, Fader til den adlede Peder Br. Scavenius, og den tredie med Konferentsraad Schou, som mindes ved de Legater, han har stiftet[2]). O. B. Suhrs Søn Johan Theodor Suhr var gift med Caroline Falk, Datter af Grosserer Falk og O. B. Suhrs Søster. De andre Børn var Peder Falk, Charlotte Falks Fader, og Elise Falk, gift med Etatsraad Mincke. Da endvidere denne Grosserer Falks (død 1797) Søster Edle Cathrine var gift med Pagehovmesteren Etatsraad Frankenau (død 1784), Faderen til Skibscaptainen A. J. Broagers Hustru Marie Amalie, og til Oberst Posts Hustru Frederikke, var der Slægtskab mellem Broagers Børn og den Falkske og Suhrske Familie, idet Caroline Suhr, født Falk, var Sødskendebarn til Fru Juliane Waages Moder[3]).

---

[1]) Carl Wilhelm Theodor Münter (1798—1841), Raadmand i Køpenhavn.

[2]) Dorothea Beckmann (1759—1842), gift 1783 med Ole Berent Suhr (1762—1815); Susanne (1756—1843), gift 1783 med Etatsraad Jacob Henrik Schou (1745—1840), juridisk Forfatter; Anna (1753—1803), gift 1772 med Christian Didrich Lange; Elisabeth (1754—1838), gift 1778 med Bankdirektør Rasmus Kirketerp. Ingen af disse Søstre Beckmann har været gift med Jacob Brønnum Scavenius.

[3]) Caroline Suhr f. Falcks Forældre var Andreas Falck og Charlotte Sophie Suhr; hendes Søskende var Johan Peter Falck, gift med Ellen Pauline Suhr,

Slægtskabet var efter sædvanlige Begreber fjærnt nok, men ligefuldt regnedes det for godt Familiebaand mellem Waages og Falks og Suhrs Slægtninge, og i det mindste for Anledning til godt Venskab med de endnu fjærnere Led, saa at de kunde samles i een Vennekreds. Nærmest sluttede Caroline Falk og Juliane Broager sig sammen. Caroline var ni Aar ældre end sin Veninde og hørte til et ældre Slægtled, var nærmest hendes Tante, men det var ingen Hindring for, at de som jævnaldrende kunde dele deres Ungdomsglæder med hinanden, og Ungdomsglæderne faldt meget rigeligt. I det mindste for Caroline, den rige Pige og beundrede Skjønhed, og hvor Juliane ikke kunde være med, kunde hun nyde sin Venindes morsomme Giengivelse af, hvad hun oplevede. Der var i den Tid et ret lystigt Liv i Staden, og den smukke Caroline, om hvem det blev sagt, at hun lignede Kronprindsessen Caroline Amalie, blev overalt udmærket som den mest blændende Dame. Paa det omtalte Bal i Anledning af Napoleons Søns Fødsel, hvor Kronprindsen beærede den beskedne Charlotte Ibsen med et Engagement, dandsede han dog helst med den ikke saa frygtsomme Caroline Falk.

For at drage hende ud af det allerede da for vidtsvævende kjøbenhavnske Liv, blev hun i sit sextende Aar sendt til Fensmark Præstegaard for at confirmeres af Christian Winthers Fader. Der fandt hun godt Selskab i sine to Kusiner, Søstrene Marie og Frederikke Koos, de senere Fru Aagaard paa Islinge og Fru Brøndsted[1]), men Livet i Præstegaarden var saa tarveligt, at det ingenlunde behagede den forvænte Kjøbenhavnerinde. Naar der til de mindre Maaltider blev budt Mælkegrød, stillede hun sig med sin Tallerken hen til et Vindue og lod sine Skefulde falde i Gabet paa den berømte Hund, Christian Winther har besunget, som sad udenfor i Gaarden og graadig gloede paa hende. Hendes Hjærte var vel allerede optaget af andet end Confirmationen, thi Aaret efter var hun forlovet med Søstrene Koos' Broder, den unge Videnskabsmand Georg Koos. Det blev hendes Livs Tragedie. Koos drog samme Aar til Syden med sin Ven P. O. Brøndsted og fandt sin Død i Grækenland, paa hvad Maade kunde ikke tilstrækkelig

---

O. B. Suhrs Datter, og Elisabeth Falck, gift med Carl Meincke. Andreas Falcks Søstre, Edle Cathrine (1744—1829), gift med Pagehovmester Fredrik Christopher Frankenau (1724—1784) og Anna Mathea (1756—1792), gift med Finansraad Koes. Om Peter Falcks Datter Charlotte (1809—1849) se nedenfor og J. L. Heiberg: Et Liv genoplevet i Erindringen: Den Suhrske Familie.

[1]) Georg Ditlev Frederik Koes (1731—1804), Finansraad, gift med Anna Mathea Falck. Deres Børn, Georg (1782—1811), forlovet med Caroline Falck, der siden ægtede Theodor Suhr; Marie (1790—1858), gift med Godsejer Holger Aagaard; Frederikke (1790—1818), gift med Arkæologen P. O. Brøndsted.

oplyses. Hendes Hjærte var knust og blev i Virkeligheden aldrig helbredet. Men et Verdensbarn som hun var, kunde hun dog ikke andet end at forsøge at drukne sin Sorg i Hovedstadens Nydelser.

I hendes Hjem gik det imidlertid tilbage, hendes Faders Handelshus sank sammen under Krigstidens almindelige Nød, og det beslægtede Suhrske Hus gik det ikke stort bedre, men dette blev sat paa Fode igen. Det havde en Arving, hvem det ved hans store Dygtighed og Ihærdethed lykkedes at ride Stormen af, og efterhaanden at hæve det til den Glands, det i flere Slægtled har besiddet. Denne unge Mand, Theodor Suhr, gav Caroline ni Aar efter sin første Forlovelse sin Haand; han var hendes Fætter og et Aar yngre end hun. Det var ikke nogen Hjærteflamme, der forenede dem. Theodor var et godt Parti, og Caroline var vel værd at føre hjem. Dog kunde det endnu være blevet et godt Ægteskab, da hun tiltrods for sit tilsyneladende lette Sind i Dybden havde et trofast Hjærte, og altid satte sin Ære i at være en god Hustru. Men desværre, hendes første Elskedes Skygge forfulgte hende.

Et Aarstid efter hendes Bryllup udbredte sig det Rygte, at Georg Koos var kommen tilbage, men havde ved Efterretningen om at hans Brud var gift igien forladt Landet. Rygtet gik over i Bladene, men var falsk. Brøndsted havde vel ikke været tilstede ved sin Vens Død, men havde senere besøgt det Hus, hvor han havde ligget syg, og hans Grav var bleven viist ham. Man skjulte Rygtet for Caroline Suhr, men hun skulde ikke blive sparet for Virkningerne deraf. En Dag, hun kom hjem fra en Butik og aabnede det Avispapir, hvori en kjøbt Gjenstand var indsvøbt, faldt hendes Øje paa det Sted i Bladet, hvor Beretningen om Koos' Hjemkomst stod. Hendes første Kjærlighed brød ud igen paa en rystende Maade, og da hendes Mand vilde søge at dæmpe Luen, fik han i haarde Ord at vide, at han var intet i Sammenligning med den beundrede Forsvundne. Hans stolte stive Sind kunde ikke taale det, han trak sig tilbage til sit Kontor og gik sine egne Veie.

Hun ogsaa. Selskabslivet kunde hun nu en Gang ikke slippe, og hun samlede sig en Kreds om sig af yngre Mænd. Det var helst Koos' Venner med Brøndsted i Spidsen, forsaavidt han var hjemme, hvilket han som bekjendt ikke meget var; men ogsaa Suhrs Slægtninge og Venner maatte følge hende paa hendes endnu altid lystige Farter. Der var Brødrene Thiele, Brødrene Lars og Hans Holm, Brødrene Aagesen, af hvilke den ene senere blev gift med Suhrs Søster, Suhrs Fætter P. Scavenius til Gjorslev og andre den Gang

muntre Venner, men godt Selskab og siden fremragende Mænd[1]). Hun selv var ikke just af de aandrige, men dog en Ynder af god Læsning, og en Veninde af Fru Rahbeck, der i sit Sprog døbte hende Dejligheden, og med Hang til den Slags Spøg, som hørte hjemme paa Bakkehuset. Et mærkeligt Væsen var hun, en Boldt mellem stærk Livsglæde og skjult Ulykke. Da hun rejste til Horsens til Brøndsteds Bryllup i Selskab med ham og hans helleniske Ven Grev Lunzi, var de over al Maade overgivne; ligefuldt kunde hun dog ikke undgaa at blive saa rystet af Brylluppet, at hun besvimede i Kirken. Hun gjennemgik ogsaa svære Sygdomme og lærte efterhaanden at ynde Naturen i Ensomhed, dog havde hun endnu paa sine ældre Dage meget at fortælle min Hustru om sin Ungdoms glade Dage og blev ung igjen ved Tanken derom. At man ingen Forestilling faaer om hende af Fru Heibergs Beskrivelse, behøver næppe at siges[2]).

Hendes Mand var af en anden Natur. Ikke just en Fjende af det glade Liv, han havde ogsaa haft sin lystige Tid, men krænket i sin Stolthed som Ægtemand blev han stiv og indesluttet, tabte Lysten til at nyde godt af Livets Solskin og satte en sur Mine op, naar andre gjorde det. Sin Trøst søgte han hos sin Moder, en agtværdig gammel Dame, som endnu ejede Handelshuset, beboede en Del af Gaarden og var Familiens Hoved. Hende var han mere hos end hos sin Hustru. Dog var dennes Venner ogsaa hans, og han omgikkes dem med vant Fortrolighed, naar de samledes i hans Hus, kun at han var stille, naar de støjede. Forsaavidt var Forholdet ulasteligt.

I større Kredse var han ikke meget yndet, man kaldte ham egenkjærlig og haard, og sagde om ham, at han kunde aldrig glemme og aldrig tilgive. Ligefuldt var der dog en glødende Følelse i hans Indre. Sine egentlige Venner elskede han. Man kunde se hans Taarer flyde, naar han skiltes fra dem, og han led forfærdeligt ved deres Død; kunde ogsaa udtale sine store Tanker om dem med dyb Følelse, om end ikke i mange Ord. Og frem for alt gjøre for dem saa meget, at det syntes en Opofrelse, som ikke let findes, men som for ham var en naturlig Sag. Han kunde for at være

---

[1]) Hans Henrik Thiele (1787—1839), Bogtrykker, og Just Mathias Thiele (1795—1864), Forfatter, Sønner af Bogtrykker Johan Rudolph Thiele. Hans Holm (1792—1832), Ass. i Politiretten. Lars Jess Holm (1791—1851), Deputeret i Kancelliet. Andreas Aagesen (1781—1846), Assessor i Højesteret og Deputeret i Kancelliet. Nicolai Aagesen (1783—1861), Nationalbankdirektør. Mathias Aagesen (1791—1858), Dispachør, gift med Anna Dorothea Suhr. Peter Brønnum Scavenius (1795—1868).

[2]) Afsnittet Den Suhrske Familie i J. L. Heiberg: Et Liv genoplevet i Erindringen.

den ypperste paa Pladsen ved sin Pengemagt knuse andre Handlende, men ogsaa hjælpe dem op, der faldt, naar de vilde bøje sig for ham. Mod Børn var han mild og øm, og fandt sig i deres Støj, skønt han som barnløs havde en Pebersvends Væsen.

Waages Familie elskede han maaskee høiest af alle, og da begge Forældrene døde saa pludselig, blev han en faderlig Beskytter af deres Børn. Da dette var en af de faa Følelser, han fuldelig delte med sin Hustru, blev derved hans Hus som et andet Hjem for de forældreløse. De giengjældte det fra deres Side ved at sætte Onkel Theodor og Tante Caroline, som de kaldte dem, saa højt som muligt. Hans senere Veninde, Fru Heiberg, som var en Menneskekjender, havde Ret, da hun en Gang sagde til min Hustru: »Kan De tænke Dem, hvad han vilde have været under lykkelige huslige Forhold?« Min Hustru ligner ham i hans ældre Alder ved en Vulkan, hvis underjordiske Ild har noget mystisk tiltrækkende, og medens den løfter sin udbrændte Kegle højt, lader de lavere Egne fryde sig ved den Frodighed, der fremkaldes af dens indre Varme. Saaledes var den Familie, der skulde faa en Del Indflydelse paa vor Skjæbne.

Men inden vi kom saa vidt, skulde endnu meget rinde til Ende. Deriblandt ogsaa de velsignede Menneskers Liv, som mit Hjærte altid har hængt ved, og som det har været min inderlige Sorg, at jeg aldrig skulde faae at see med mine jordiske Øjne.

II.

FAMILIEN I SORØ.

I Aaret 1837 skete der en væsentlig Forandring i Waages Stilling og dermed i hele Familiens Liv.

H. F. J. Estrup var bleven træt af at styre det altid vanskelige og tilsidst umulige Akademi i Sorø, og trak sig tilbage til sit Herresæde Kongsdal. Man søgte en ny Director, og Regieringens Øjne faldt derved paa Waage. Der var noget paafaldende i til denne Stilling at tage en Mand, der vel var en anseet og afgjort Præst, men dog ikke havde haft andet med Skolevæsenet at gjøre end i nogle Aar at have været en ligesaa afgjort Adjunct. Det paafaldende blev heller ikke glemt af de lærde Herrer i Sorø. Der blev adskilligt at overvinde hos dem, der selv kunde mene sig værdigere til at blive den styrende. Imidlertid maa Regieringsmændene have indseet, at det her ikke saa meget kom an paa Lærdom eller Rutine i Skolebestyrelse, som paa Charakterens Egenskaber, og Direktoratet blev Waage tilbudt.

Waage fortalte: En Dag kommer Geheimeraad Rothe[1]) til mig og begynder forsigtig og højtidelig at foredrage, at der var en betydelig Sag, som vel maatte overvejes, han ønskede at forelægge mig, om jeg havde Leilighed at høre ham og var beredt paa at træffe en Afgiørelse, hvorpaa meget beroede. Jeg vidste, at det var en forsigtig Herre og tænkte, han vilde benytte min Hjælp som Præst i et vanskeligt Tilfælde, svarede derfor: Jo, Deres Excellence, jeg er beredt paa at høre Dem. Saa kom Sagen med alle Omsvøb og al ønskelig Forklaring. Da jeg havde hørt den, udbrød jeg: Ja, Excellence, derpaa maa vi virkelig tage os en Pris Tobak, og rakte min Daase. Det har De fuldkommen Ret i, svarede han leende, og gid den maa bekomme Dem rigtig vel.

Amalie bemærker, at denne Maade ganske lignede hendes Fader.

Der var ogsaa for ham store Betænkeligheder ved at modtage det. Han elskede sit geistlige Kald, havde haft al ønskelig Velsignelse deraf, og det nye Kald var noksom bekjendt for at være af det Slags, at en Mand, der af Livets Goder havde hvad han attraaede, vel kunde savne Lyst til at indlade sig dermed. Men det var en Tidsalder, hvor det ikke var let at komme uden om den kongelige Villie, særdeles naar den yttrede sig som en hædrende Naade. Biskop Mynster anbefalede, Ministeren Steemann vilde det, og Kongen vidste allerede, at Waage var den Mand, der, om ellers nogen, havde de Evner, der behøvedes til at sætte dette havarerede Skib paa ret Kjøl. Der hjalp ingen Indvendinger.

Hvad Indtægten angik var det intet Fremskridt, snarere et Tilbageskridt; men ogsaa heri var Myndighederne imødekommende. Der blev gjort for ham, hvad han kunde ønske. Lønnen blev efter den Tids Skik rigelig, den smukke og rummelige Bolig, som endnu staaer, blev opført, og andre skjønne Fordele, en yndig Beliggenhed, smuk Have ned til Søen, Vænge og Befordring, gjorde i det ydre Stillingen tillokkende nok, og hans egen gode Bevidsthed om at kunne føie de indre Fornødenheder til, en fast Tro til en god Sag, en redelig Villie og et stort Hjærte, og Aand nok til ikke at behøve at staae tilbage for Videnskabsmændene, syntes ham da endelig ogsaa at gjøre det raadeligt at føje sig efter Kongens Villie. Den kunde dog tilsidst vise sig ogsaa at være Guds Villie, og han tog mod Kaldet. Kun i fem Aar kom han til at beklæde dette Embede, dog længe nok til at vise, at man ikke havde taget Fejl i at udsee ham til at dæmpe de urolige baade store og smaa Aander, der vare voxede hans Forgjængere over Hovedet. Det

[1]) Andreas Bjørn Rothe (1762—1840), var fra 1812—1814 og 1817 til sin Død Medlem af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler.

var navnlig hans ædle Charakters Overlegenhed, der førte ham uskadt gjennem de vanskelige Forhold. For den maatte ogsaa hvad der ved Akademiet var mindst oplagt til at tage godt imod ham, dog bøje sig. Og i Skolen, hvor det mest gjaldt om Disciplinen, der altid ved en Opdragelsesanstalt er Hovedsagen, havde han en egen Maade at tage den paa. De der maatte tugtes, blev omvendte. Ved sin faderlige Behandling førte han dem Straffen saaledes til Hjærte, at de siden altid mindedes ham med Kjærlighed og Beundring. Jeg har selv hørt mangt Vidnesbyrd derom af Mænd, der selv have været under hans Behandling. Efter hans Bortgang blev det desværre anderledes. En raa Politistok har skiftet med slet ingen Tugt, og ingen af Delene har forbedret den.

Det var nu i Foraaret 1837, og ved Afskedsfesten i København sang Poul Møller:

Førstkommende Majdag, naar Skoven er grøn,
et Savn man i Templet beklager,
vor Frue forliser sin trofaste Søn,
af Hallen den Elskede drager.

Dog rejser han ej over Bølgen den blaa
til Vestens de røde Barbarer,
nej, Sjælland, hans Moder, saa længe hun maa,
i Favnen den Ædle bevarer.

Familien kom, som det gierne gaaer ved Embedsskifte, noget senere. Amalie har beskrevet det, og hun maa have Ordet i dette Afsnit, da hun nu er den eneste, der har giemt i sit Hjærte baade de glade Toner og de tunge Sukke, der gaae giennem det:

»Det var en smuk Aften i Juni Maaned, vi kom fra Broksø, hvor vi havde tilbragt næsten to Maaneder i Forventning om, at den nye Directorbolig endelig skulde blive færdig. Vi kom i den store grønne Vogn, Postvognen kaldet, som i vor Barndom altid bragte os fra Kjøbenhavn til Broksø, og som kunde rumme os alle, Moder, Bedstemoder Broager og os sex Børn, foruden en rar Barnepige, vi havde med fra Kjøbenhavn. Med de fire prægtige Brune for og vor Ven Broksø-Hans strunk paa Kuskesædet kjørte vi lystig gennem Filosofgangen og op foran den statelige Bygning, som fra nu af skulde blive vort Hjem.

Fra den Aften mindes jeg iøvrigt kun, at Fader kom os imøde, men hvad der ellers fra de første Dage i Sorø mest har fæstet sig i min Erindring, er underligt nok Veiret. Den smukke Natur henrev mig strax. Jeg vandrede med mine Søskende i vor egen og Akademiets Have, sad ved Søens Bred og saae udover det yndige

Landskab, men der hvilede en stille graa Luft over det hele, som gjorde mig underlig tungsindig. Jeg har aldrig glemt den Følelse. Det har forekommet mig, som der allerede den Gang gik en Anelse igiennem mig om alt det tunge, som der skulde opleves.

For det første klarede det dog op igien, blev endog meget straalende. Vort Hjem var saare lykkeligt. Vi nød alle de nye Herligheder i rigt Maal, den dejlige Have, Heste og Vogn stadig til vor Raadighed, saa vi hurtig kunde gøre Bekjendtskab med den skjønne Omegn; Fader og Moder glade ved igien at kunne leve sammen og overalt see sig modtaget med Venlighed og Beundring. Dette kan siges i fuld Sandhed med Hensyn til alt, hvad der vedkommer det personlige og selskabelige Liv. At der tillige strax viste sig Kritik og Misundelse overfor Faders Virksomhed er bekjendt nok, og voldte ham vistnok tidt Bryderi og Bekymring. Det mærkede vi Børn dog mindre til, især i de første Aar.

Vi havde faaet en sjælden begavet og interessant Lærerinde i Emilie Thomsen, som optog os meget. Hun var Datter [af] Bankdirectør, Etatsraad Thomsen[1]), og opdragen i et fint og velhavende kjøbenhavnsk Hjem, hvor der samledes godt og aandrigt Selskab. Da hun efter sin Faders Død havde saa megen Formue, at hun kunde leve selvstændigt, var det kun af Interesse for vor Familie, og efter Opfordring af vor tidligere Lærer Holger Tryde, som siden blev hendes Ægtefælle, at hun paatog sig at være vor Lærerinde. Hun spillede udmærket Fortepiano og medbragte en rig Samling af Musikalier, deriblandt Faders gamle Venner, de klassiske Operaer. Dette gav Fader Lyst til paany at prøve sin Stemme. Den havde holdt sig godt, og Huset kom til at lyde af Musik og Sang. Dette skaffede os megen Glæde. Flere Venner sluttede sig til, efterhaanden ogsaa Akademiets Studenter, og det gik lystigt med Terzetter, Duetter og Soloer, vistnok ikke altid virtuosmæssigt, men meget fornøieligt. De nærmeste Venner var Laurits Hagen og Jens Paludan-Müller, Adjuncter ved Skolen[2]).

Hagen kom næsten hver Aften, og medens Fader og Mille, som vi kaldte hende, øvede sig ved Klaveret, sad han og snakkede med Moder ved hendes Haandarbejde. Med os Børn, som gierne samledes om ham, havde han alle Slags Smaaløjer. Han var et meget elskværdigt Menneske; en smuk Personlighed, et eget stille, fredeligt Væsen forenet med nogen polidsk Vittighed, som klædte

---

[1]) Caroline Emilie Ernestine Hedvig Thomsen (1812—1890), gift 1839 med Holger Tryde, Sognepræst.

[2]) Lauritz Christian Hagen (1808—1880), Adjunkt i Sorø 1837—1840, gift 1838 med Dorothea Pauline Berg (1810—1852). Jens Paludan Müller (1813—1899), Adjunkt i Sorø 1837—1847, gift 1841 med Charlotte Christine Birgitte Petrine Tryde (1816—1874), Stiftsprovst Trydes Datter.

ham godt, og en hjærtelig Hengivenhed for os alle, gjorde ham rigtig egnet til Husven. Han gik ud og ind hos os, og var fuldstændig som hjemme.

Vi kjendte ham allerede fra Kjøbenhavn, hvor han med sin Ven Holger Tryde af og til kom til os. Han havde levet der i en meget trykket Stilling. En tidlig Forlovelse med en yndig, men svag og tungsindig Pige hvilede tungt paa ham. Han havde levet med hende og hendes Moder og maatte vistnok for en stor Del ernære dem, uden dog at turde tænke paa at ægte hende for hendes Sygeligheds Skyld. Ved Faders Hjælp var han blevet Adjunkt i Sorø, fik Bolig paa Akademiet og følte sig vel der, kunde udmærket omgaaes Eleverne og hørte til de Lærere, der aldrig var noget i Vejen med, en stor Egenskab paa et saadant Sted. Nu var han som en Fugl, der var sluppet ud af sit Bur, opsat paa at nyde Livet i det Frie, og nød det med os. Han skrev smukke Vers, jeg har endnu en Del af dem, han skrev til os Børn, dels skjemtefulde, dels alvorlige. Med Frøken Thomsen stod han paa en hjærtelig Fod, men Moder var dog hans nærmeste Veninde. Endelig kom hans Ægteskab i Stand. En Aften, vore Forældre vare ude, kom han over og saa til os. Han var venlig, men stille, som en der bar paa en alvorsfuld Hemmelighed. Næste Dag sendte han os et vemodigt Digt, der lød som et Farvel, og han var rejst. Det var Juleferie, og vi vidste intet om hans Hensigt. Men efter Julen vendte han tilbage fra Kjøbenhavn og førte sin Hustru med sig. De levede stille i en lille Leilighed i Byen, vi saae ikke meget til dem. Det var ogsaa det sidste Aar, han var i Sorø, strax efter blev han Præst i Ribe-Egnen.

Jens Paludan-Müller, nu Provst og theologisk Forfatter, var af en anden Natur. I høj Grad livfuld og aandfuld, yderst behagelig i sit Væsen, veltalende og meget poetisk begavet, gjorde han et stærkt Indtryk som forøgedes ved hans smukke Skikkelse, men han stod os unge Piger noget fjernere. Han deltog med Lyst i Sangen og yndede at arrangere æsthetiske Festligheder. Da Fader havde ønsket at faae de ældre Elever indførte i sit Hus, mødte han med en Flok af dem og gav en Forestilling ret efter sin Lune. Selskabet samledes i vor Sal, Pal. Müller tog Plads i Baggrunden og fortalte en burlesk Historie kaldet en Urtekræmmersvends Hændelser. Ved ethvert af de dramatiske Pointer gik Fløidørene op, og Scenen saaes i Tableau. Det første var Svenden med hvidt Forklæde, melankolsk afveiende Rosiner ved sin Disk. Saa lokkedes han ud paa Vildfarelsernes Veie, og efter en Del Æventyr endte det med, at han mat af Verden saaes at ligge hen i en Døs, medens hvide Genier vinkede ham tilbage til Dydens Disk. Genierne var Frederikke og Claudine, Urtekræmmeren den unge

Baron Hoff-Rosenkrone til Rosendal i Norge, og den bekymrede Moder, som søgte efter sin vildfarne Søn, den nuværende Digter Herman Ewald[1]).

Ved saadanne Lejligheder var han ligesaa overstadig som morsom og talentfuld i Lighed med sin Broder Digteren, men ogsaa i Lighed med ham var han, som han altid har været, en dyb og trofast og yderst opofrende Sjæl. Dette kom i Særdeleshed frem, da den forfærdelige Sorg faldt over os. Da blev han i Sandhed min Ven og min Støtte. Dengang var han gift med Stiftsprovst Trydes ældste Datter Charlotte; Sigrid og jeg kom en Del i hans Hus, og vi vare derved traadte i et nærmere Venskabsforhold til dem.

Udenfor Hjemmet var Lector Wilster den der stod Fader nærmest. De var Kammerader fra Skolen, havde sammen deltaget i den gode Selskabelighed paa Gisselfeld, og da de nu efter mange Aar igien mødtes, var deres fortrolige Venskab strax fornyet. Faders Natur var ret skabt for Venskab, han trængte til at have en, han ganske kunde slutte sig til og aabent udvexle alle sine Interesser med. Som Onkel Dichmann tidligere havde været den, han delte alt aandeligt og hjærteligt med, blev det nu Wilster. Men det varede ikke længe. Wilsters Helbred var svagt, men sin Aands Friskhed bevarede han lige til det sidste og var stadig beskjæftiget med sine lærde og poetiske Arbejder. I hans lange Sygdomsperiode gik Fader hver Eftermiddag hen og tilbragte et Par Timer hos ham. Ogsaa han holdt mest af at samtale med en enkelt, og skal da have været meget underholdende og vittig, ogsaa satirisk indtil Skarphed. Men i større Selskab var han temmelig stille, holdt sig ogsaa der helst til enkelte, førte ikke høirøstet Ordet og var i ingen Maade docerende. Jeg troer, han kunde godt lide mig. Han udmærkede mig altid, og var den første ældre Herre, der behandlede mig som en voxen Pige. Jeg skylder ham, at jeg fik lært noget Engelsk, da han selv tilbød at være min Lærer. Det blev dog ikke til noget. Hans sørgelige Sygdom og tidlige Død — Januar 1840 — kom imellem. Saa blev det hans Hustru, der trofast indfriede hans Løfte, men for mig var det en Sorg, at det ikke blev ham.

Af de andre soranske Herrer satte Fader vistnok megen Pris paa Ingemann, som ogsaa jævnlig kom til os, men det blev dog aldrig til noget nært Forhold. Den han efter Wilsters Død mest søgte til for at faae sig en god Samtale, blev nærmest Wegener. Sorgen over Tabet af Vennen bragte dem sammen, tidligere havde

[1]) Marcus Gerhard Hoff-Rosencrone (1823—1896), Student 1840. Herman Fredrik Ewald (1821—1896), Forfatter, Student 1841. Jvfr. Th. Ewald: En Slægts Historie II, 47 ff.

de ikke omgaaedes. Men Wegener havde elsket Wilster højt, og da Fader gik til ham for at meddele ham, at nu havde deres Ven lukket sine Øine, blev den heftige Mand saa overvældet, at han grædende kastede sig om Faders Hals og var ganske ude af sig selv.

Mine Forældre havde foruden de yngre Husvenner i det Hele ikke megen selskabelig Omgang. Vi Pigebørn kom sammen med de andre unge Piger, og havde gode Veninder iblandt dem især i Apotheker Glahns og Professor Kielsens Familie[1]). Men ellers indskrænkede Omgangen sig mest til de regelmæssige Selskaber, Fader paa Embeds Vegne maatte gjøre. Forholdene førte det med sig. Flere af Lectorerne vare saa svagelige, at de ikke kunde komme ud, andre var Særlinge, som ikke ønskede det; atter andre havde deres egen Kreds; der kunde endelig ogsaa opstaae Rivninger mellem dem, saa de ikke vilde komme sammen.

Hvad der mest laa Fader paa Hjærtet var Akademiets Elever, deres Velvære og Samliv. Tidligere havde det været Prygl, der skulde forbedre dem. Wegener var Inspector, og han kunde i sin Hidsighed være ubillig og raa. Dette var Faders Sind høilig imod. Da nu Wegener ved Estrups Afgang blev Lector, blev Inspectionen overdragen til de Adjuncter, der boede paa Akademiet, og af Fader ledet i en fredelig Aand. Han havde en sjælden Gave dertil. »Som Opdrager har jeg aldrig kjendt hans Lige«, sagde Paludan Müller til mig. Hans Personlighed og den, Maade, han omgikkes dem paa, gjorde et uudsletteligt Indtryk paa de unge Mennesker. Endnu i de senere Aar har jeg hørt de hjærteligste Udtalelser derom af Mænd, jeg ikke just mindes fra den Tid, og som nu ere gamle, men have bevaret et frisk Indtryk baade af ham og hele vort Familieliv. Peter Rørdam omtaler i sine Optegnelser fra sin Ungdom, at da han besøgte Fader kort efter at han havde tiltraadt Directoratet, havde det glædet ham at høre ham sige, at han bestræbte sig for at bringe mere Glæde og Munterhed ind i Akademiet. Og det blev Sandhed. Musik og Dands kom til at høre til de jævnlige Nydelser. En Assemblée med Dands og en dramatisk Forestilling en Gang om Aaret, saavelsom Skovture om Sommeren kom ogsaa os til Gode. De festligste Lejligheder var Christian den Ottendes og Caroline Amalies Besøg i 1839 og 40. De bevægede sig ganske frit i vort Hjem og var meget venlige imod os. Paa Akademiets Bal lod vor Dandselærer opføre en vel indstuderet Mazurka af tolv Par, som morede Kongen.

Eleverne, som kom fra de forskjelligste Egne i Landet, udgjorde et blandet Selskab. Der var Sønner af de rigeste og fornemste

[1]) Hans Egede Glahn (1783—1874), Apotheker i Sorø. Ole Valentin Kielsen (1775—1843), Lektor i Mathematik ved Sorø Akademi, gift med Karen Engeline Christensen (1800—1830).

Slægter, og der var jævne, borgerlige Drenge, men der var ikke Spor af, at der blev gjort Forskjel paa dem. Heller ikke syntes de selv at gøre Grevetitler eller anden arvelig Storhed gjældende, de var alle Kammerader. Adskillige kom meget i vort Hjem, nogle vare ogsaa i Huset hos os som Pensionærer og delte vort Samliv' Men ogsaa de øvrige havde deres Øine saa flittigt hæftede paa os. at jeg senere med Forundring har hørt saadanne Ytringer som: »Vi kjendte godt Broksø-Turene.«

Af dem der stod os nærmest, kan jeg nævne vor Ven Vermehren, nu Professor ved Kunstakademiet. Han var allerede den Gang begyndt at uddanne sig til Maler. Til de Komedier, de opførte paa Akademiet, tegnede han meget fint udførte Plakater med Ornamenter og Vignetter, som vi endnu gjemme. Han forsøgte sig ogsaa paa et Portræt af Moder, og ved Faders Død gjorde han et Silhuet af ham. De gengive vel Formerne, men savner ganske det ejendommelige smukke Udtryk.

Fader vilde ganske vist helst virke paa sine Disciple ved at tale til deres Samvittighed og vække deres Æresfølelse, men han vilde ligefuldt ikke finde sig i, at de greb til Opsætsighed, naar de fandt deres Ære krænket. Han støttede sine Lærere, og deri var han meget fast. Dette gav en Gang Anledning til en pudsig Historie. Den theologiske Lector V. Rothe[1]) var en af dem, der voldte ham mest Bryderi, da han ikke kunde holde Disciplin blandt sine Disciple og var en stadig Gjenstand for deres Drillerier. En Dag da han var bleven særdeles tirret, gav han den omtalte Herman Ewald et Par dygtige Øreſigen. Det var i øverste Klasse og imod Reglementet, Ewald var allerede et voxent Menneske og følte sig dybt saaret paa sin Ære. Baade han og Rothe tyede til Directoren, men der var ikke stort at udrette, hvad han havde, havde han, og havde vel ogsaa godt fortjent det. Saa beklagede han sig for sin Fader, som var General og Adjudant hos Frederik den sjette; han bragte Sagen for Kongen og udvirkede, at der blev resolveret, at Rothe skulde gjøre Disciplen en Afbigt. Da denne Besked kom til Fader, svarede han med at fremstille Sagen, som den var, men tilføjede, at hvis Kongens Villie skulde udføres, var det ude med Skolebestyrerens Myndighed, og han maatte da allerunderdanigst bede om sin Afsked. Da dette indkom, fortalte gamle Geheimeraad Rothe, at Frederik den Sjette havde udbrudt: »Den Mand er jo saa stædig som en polsk Jødel« Dermed var Sagen forbi, og den synes heller ikke at have efterladt synderligt Nag hos Ewalds, da V. Rothe kort efter ægtede Gene-

[1]) Wilhelm Rothe (1800—1878), Lektor i Religion og Moral ved Sorø Akademi 1834—1843. Anden Gang gift 1841 med Frederikke Amalie Ewald (1815—1891), Datter af General Carl Ewald.

ral Ewalds Datter, og Herman kom nu i Huset hos sin Søster og boede i nogle Aar hos Rothes.

Den første alvorlige Bekymring, som mødte vort lykkelige Familieliv, kom fra Moders Helbred. Hun havde i Sommeren 1840 ved en Fest paa Akademiet i Anledning af et Besøg af Prins Ferdinand og Prinsesse Caroline faaet en slem Forkjølelse, der ytrede sig ved Hoste og Smerter i Brystet. Skønt hun ikke tidligere havde været brystsvag, blev Fader dog betænkelig derved, og for saa lempelig som muligt at bringe hende til at søge Hjælp hos vor gamle Ven og Huslæge Dr. Ole Bang, lagde han en Plan til en lille Rejse i Nordsjælland med Endepunkt i Kjøbenhavn.

Dette blev en stor Fornøjelse for os alle, som kom med; foruden Fader og Moder ogsaa Sigrid, Edle og jeg. Vi rejste med vor egen Vogn, som det den Gang var Skik for hvem, der havde en, og Turen gik først til Roskilde, hvor vi skulde overnatte. Stænderne var paa den Tid samlede der, og jeg husker godt, da vi sent paa Aftenen kom dertil, og ved Indkjørselen til Byen passerede den oplyste Møllekro, sagde Fader: Se, der sidder nu de oprørske Frihedsmænd og conspirerer. Det var den Gang endnu et temmelig nyt Fænomen. Næste Morgen saae vi alle Roskilde-Mærkværdigheder, navnlig Domkirken imponerede os uhyre, spadserede i Klostermarken og paa de skjønne Veie ved Isefjorden, som jeg senere lærte saa nøje at kjende, naar jeg i min Forlovelsestid med Johannes besøgte hans Moder og Thriges.

Vi endte saa med et Besøg hos Biskop Mynsters, som med sin Familie boede paa Palais'et under Stænderforsamlingen, som han jo var et af de mest fremragende Medlemmer af. Vi fik en meget hjærtelig Modtagelse, og hele Familien staaer endnu saa tydelig for mig, netop som den da saae ud, og i et meget straalende Lys. Den skjønne Sommermorgen, den lyse solbeskinnede og dog saa luftige Bolig, de glade Ansigter og al den livlige Tale forenede sig for mig til et Billede af fuldkommen Lykke. De var vist ogsaa da endnu i deres bedste Tid, siden kom der mange Prøvelser.

Den Dag kjørte vi saa videre til Frederiksborg, hvor vi boede et Par Dage hos Faders Ungdomsven, Provst Neergaard, og morede os fortræffeligt med den megen jævnaldrende Ungdom. Saa videre over Fredensborg til Helsingør, og som Slutning paa det hele den skjønne Strandvei. Søndag Eftermiddag naaede vi til det herlige Sølyst, hvor Onkel Theodor og Tante Caroline med hele den Suhrske Familie havde deres Sommeropholdssted.

Det morer mig altid at tænke paa dette mit første Indblik i det Hjem, hvor jeg siden skulde opleve saa meget. Der var endnu alt i den Skikkelse, det havde haft i mer end en Menneskealder,

men da jeg tre Aar efter selv fik som mit halve Hjem der, var de Gamle gaaede bort, og Livet havde faaet et helt andet Udseende. Da vi svingede ned forbi Søbakken til Thorbæk By, mødte vi tre svingende fulde Vogne med det Suhrske Liberi, det var Søndagsgjæsterne, der kørte Tur. Vi blev hilste med glad Overraskelse, men kjørte videre til Sølyst. Da vi kom ind i Gaarden, gik Onkel Theodor der ganske ene i sin lange Husfrakke og med sin ligeledes meget lange Pibe. Det var et charakteristisk Syn, som strax slog mig. Saaledes var det jo for det meste, han lod andre more sig og vilde selv have sin Ro. I den store Havestue, bekjendt ved Fru Heibergs Skildring, sad de to gamle hvidhaarede Fruer, Onkel Theodors Moder, Familiens Patriarch, og hendes Søster, Fru Schou, med deres Strikketøjer og med deres ligeledes to gamle Selskabsdamer, der altid gjorde Honneur for dem. Alt var stille og tyst, men det blev snart noget andet. Vognene kom tilbage, og Stuerne fyldtes med unge og gamle af Familien med Tante Caroline i Spidsen, og jeg saae alle de Mennesker, jeg senere kom til at leve saa meget med.

Sent paa Aftenen kjørte vi til Kjøbenhavn og tog til stor Morskab for os Børn ind i Hotel Royal, den Gang det smukkeste Hotel i Byen. At see Kjøbenhavn fra et Hotels Vinduer forekom os uhyre interessant. Næste Morgen kom Bang, og efter en Samtale og nøjagtig Undersøgelse blev det constateret, at Moders Lunger var angrebne, og han raadede til en alvorlig Kur. Nu vilde Skjebnen, at Fader netop paa den Tid var blevet anmodet af Biskop Mynster om at indtræde i en Commission, som skulde nedsættes for at giennemgaae Ritualet, og som skulde samles i Kjøbenhavn samme Efteraar, Fader bestemte da, at Moder skulde ledsage ham til København og der give sig under Bangs højt ansete Behandling. Da desuden Sigrid og jeg var bestemte til at gaae til Præsten samme Vinter for at confirmeres om Foraaret, blev det ordnet saaledes, at vi skulde følge med og begynde Undervisningen hos Tryde. Moder maatte jo ikke savne Selskab, og til yderligere Opmuntring skulde hun ogsaa have Vilhelm med, som den Gang kun var fire Aar. De andre skulde blive i Hjemmet under Lærerinden Jomfru Fohlmanns og Husholdersken Jomfru Gertsens Varetægt. Faders Moder var jo ogsaa i Hjemmet foruden et Par Disciple, der boede hos os, saa der var endda en stor Husholdning. Tante Grete[1]), der som Enke havde en smuk Bolig staaende fuldt møbleret i Kjøbenhavn, hvor hun i Reglen kun opholdt sig fra Jul til Paaske, men tilbragte den øvrige Tid paa

[1]) Margrethe Juliane Dichman, født Post. Enke 1835.

Broksø, gjorde det kjærlige Tilbud, at vi skulde benytte hendes Hjem, og vi var saaledes saa heldige at kunne drage ind i et fuldt udstyret og smukt Hus.

Sigrid og jeg var naturligvis henrykte over det nye Liv, der ventede os; det blev ogsaa en rig og betydningsfuld Vinter for os. I October Maaned reiste vi derind og blev kort efter indmeldte til Confirmation hos Tryde. Vi kom snart ind i de gamle Slægtskabs og Venskabs Forbindelser, som jo heller aldrig havde været ganske afbrudte, baade Stenstrups, Suhrs, Holms og Fibigers kjendte vi jo fra vor Barndom, og Trydes kom nu til.

Fader havde meget at gjøre med sine Collegaer i Kommissionen, navnlig Mynster og Rosenvinge[1]), som han kom meget til. Moder, som kom meget lidt ud paa Grund af sin Svaghed, havde mest Fornøjelse af Besøg i Hjemmet, og der kom mange til hende om Formiddagen. Af og til spiste hun ogsaa hos Suhrs, naar Tante Caroline sendte sin smukke skindbeklædte Vogn efter hende; men ellers var hendes Udflugter indskrænkede til en lille Spadseretur paa Volden, naar Veiret var smukt. Vi boede paa det lyse, solbeskinnede Halmtorv, og var saaledes nær ved Spadseregangene. Egentlig lidende troer jeg ikke Moder var den Vinter, men hun var svag og skulde være meget forsigtig. Hoste havde hun stadig, og forskjellige Kure blev foretaget for at standse den begyndende Svindsot. Virkelig lod det ogsaa til at hjælpe, henad Foraaret ansaae Bang hende for saa godt som helbredet.

Hun var altid saare taalmodig i sin Sygdom og sad mest stille, beskæftiget med de fine Haandarbejder, hun holdt saa meget af. Det staaer endnu saa levende for mig, hvor yndig hun da saae ud. Hun har altid forekommet mig det skjønneste, man kunde see, og jeg var da ikke ene om den Mening. Nu var hun jo over 40 Aar, men hun havde ikke synderlig forandret sig, idetmindste ikke i mine Øine. Hun var livlig og skal som ung have været meget munter og lattermild, men alligevel kunde Livet dog falde tungt paa hende, hun følte alt saa dybt. Begge Dele saaes paa hende. Jeg har ikke kjendt noget mere bevægeligt Menneske, nogen hos hvem Taarer og Smil saa hurtig kunde afløse hinanden, og som det klædte saa smukt. Meget talende var hun ikke, hun indlod sig sjælden i Discussion om Ting, der gik ud over det daglige Liv, men hvor inderlig nød hun ikke alt skjønt baade i Natur og Kunst, og hvor elskværdig kunde hun ikke være, naar hun delte saadanne Ting med os! I de sidste Aar omgikkes hun Sigrid og mig mest som en ældre Søster, hendes Sind havde saa mærkeligt bevaret sin ungdommelige Friskhed.

---

[1]) Janus Lauritz Andreas Kolderup-Rosenvinge (1792—1850), den kendte Jurist, var Medlem af Ritualkommissionen.

Nu havde vi mangen hyggelig Time, naar jeg om Aftenen fik Lov at læse et og andet for hende. Det var min største Fryd, og her var mere Ro til det end i Sorø, hvor Huset var saa fuldt af Mennesker. Jeg husker især en Aften, da vi havde faaet Heibergs nye Digte, der just var udkomne. Jeg var aldeles fortryllet af »de Nygifte«, og da jeg havde faaet Lov til at læse dem højt for Moder og Tante Grete, afslog jeg en Indbydelse til at følge med Tante Caroline i Theatret, og lod Sigrid køre alene. Jeg fortrød det ikke, men var lykkelig.

Vanskeligere havde jeg ved at gøre hende tilpas, naar jeg, som var saa ung og uerfaren, skulde gjøre Indkjøb for hende til Familiens Forsyning. Jeg gjorde mig megen Umage, men var alligevel ikke altid heldig, og naar hun saa blev utaalmodig over mine Feiltagelser, blev jeg meget ulykkelig og græd ofte mine modige Taarer.

Mit Sind var i det hele meget let bevæget i de Tider og omtumlet af mange Slags Følelser. Trydes Undervisning tiltalte mig i høj Grad. Hans følelsesfulde, halv filosofiske, halv romantiske Maade at skildre os Livet paa, var for mig meget tiltrækkende. Noget stort positivt Indhold gav han vist egentlig ikke, det var mere Aanden end Dogmerne, han dvælede ved. Lærebogen spillede ikke nogen stor Rolle, og Katechismus lærte vi slet ikke, derimod læste han i de sidste Timer for os i Johannes Evangelium, navnlig Jesu Taler. Naar jeg kom hjem, skrev jeg, hvad jeg kunde huske af hans Foredrag og glædede mig meget derved. Min Religiøsitet bestod mest i en henrykt Følelse, jeg klarede mig ikke Begreberne, og det var der heller ingen, der hjalp mig til. Saaledes forekommer det mig i det mindste. Imidlertid troer jeg, at jeg var en god Confirmand. Sigrid skrev ogsaa, men vi talte meget lidt sammen derom; hver tog det paa sin Maade.

Trydes Hus var i alle Maader vor Tilflugt i den Vinter. Alle tre Døtre var endnu den Gang hjemme. Charlotte blev først gift i Forsommeren 1842. Der førtes et i høj Grad gjæstfrit Hus, unge Mennesker, som sværmede for Tryde, fik let Adgang til at komme der, og der gik vist sjælden en Aften, hvor der ikke var een eller flere Gjæster. Man kan vist gierne sige, at alt, hvad der glimrede ved Aandrighed i Kjøbenhavn paa den Tid, af og til viste sig i Stiftsprovstens hyggelige Hjem, dog var det mest yngre Mænd, der var de daglige Gjæster. Tryde passede saa godt til at omgaaes unge, da han med sit let bevægelige Sind med Glæde kunde gaae ind paa alt nyt; desuden var han den Gang Kjøbenhavns mest tilbedte Præst, navnlig den lærde Verdens. Var han ikke selv til Stede, kunde Charlotte føre Samtalen med ligesaa højt et Sving, mens vi andre lyttede til, eller dog som oftest drev en Del Løjer og

Munterhed med Frederikke, som var den yngste og stod os nærmest i Alder. Af og til var der morsomme Selskaber af lutter Ungdom, endogsaa et meget livligt Bal husker jeg, og om Foraaret Skovture. Charlotte kunde sætte alt i Gang[1])

Den 29. April blev vi confirmerede i Frue Kirke, det var en deilig Dag for os. De festligste Øieblikke syntes mig næsten at være, da Fader om Morgenen sagde: »Kom nu Børn, nu er det paa Tide«, og vi tog Afsked med Moder, som ikke kunde taale at være i Kirken — dog troer jeg, at Fader hentede hende til Velsignelsen — og saa det Øieblik, da Tryde traadte frem paa Gulvet med sit deilige af Kjærlighed straalende Ansigt og vendt imod os mindede os om de herlige Timer, vi havde tilbragt sammen. Det forekommer mig, at jeg aldrig har kjendt noget Ansigt, der som Trydes bar den christelige Aands Stempel paa sig, om jeg saa maa sige. Der var en Fylde af Kjærlighed og Fred, som var uimodstaaelig, og naar man saae paa ham, saae man ligesom det levende Billede af de høje Sandheder, han foredrog. Det er en stor Velsignelse at have et saadant Ansigt. Hvad Ord og Tale der faldt, husker jeg forresten ikke, men kun min stærke Bevægelse.

Festen blev forresten fejret hos Suhrs. Onkel Theodor og Tante Caroline havde indbudt os alle tilligemed hele den øvrige nærmeste Familie, og de opbød alt for at gjøre Dagen saa smuk som mulig, ikke mindst ved deres glade og hjærtelige Væsen. Onkel Theodor førte os to Confirmander tilbords, og jeg husker godt, hvor rar han var. Hos mig sad Fader og hos Sigrid Moder, og hele Rækken ned vore Venner med glade Ansigter. Jeg tænker altid paa den Dag som noget af det bedste, jeg har oplevet. Tryde var naturligvis blandt Gæsterne, og om Aftenen kom Biskop Mynster for at bringe sin Lykønskning. Hans statelige Skikkelse og huldsalige Venlighed hører ogsaa med til den Dags Erindringer.

Nogen Tid efter, henimod Midten af Mai Maaned, reiste vi alle tilbage til Sorø. Moder var kommen sig betydeligt, og det var yndigt at komme hjem igien. Nu begyndte en rigtig god Tid for mig, den Uro og Gjæring, mit Sind ofte havde været i Vintren igjennem, var vegen, og en ungdommelig Glæde fyldte min Sjæl. Al Ting saae jo ogsaa lyst og godt ud, Moder blev stadig stærkere, Vintren blev godt overstaaet, og da vi naaede Sommeren 1842, var hun vistnok raskere, end hun i flere Aar havde været.

Det var en skjøn Sommer, varm og frodig, af den Slags som man mindes i lange Tider som en Mærkelighed i vort urolige Klima.

---

[1]) Charlotte Tryde, se Side 29, Note [2]). Hedevig Rasmine Frederikke (1822—1909), gift 1848 med Andreas Peter Lunddal (1818—1895), Præst i Stubbekjøbing. Anna (1819—1892), gift 1844 med Jacob Nicolai Theodor Thomsen (1815—1885), sidst Sognepræst i Ørting og Falling.

Jeg husker mange deilige Dage. Allerede min Fødselsdag, den 6. April, var Veiret saa varmt og straalende, at vi løb om i Haven i Sommertøi og plukkede de Masser af Violer, der altid myldrede frem paa de grønne Terrasser, som førte ned til den hyggelige Plads med Bord og Bænke under det mægtige Valnøddetræ. Det var en af mit Livs lykkeligste Dage, jeg var saa uendelig glad ved al den Kjærlighed, som omgav mig, og jeg elskede dem alle saa høit. Mine Erindringer fra den Sommer spille alle i Haven. Det var Pintsedag og det herligste Veir. Jeg kom hjem fra Kirke, og Paludan Müller var med, formodentlig ogsaa andre. Moder, som ikke havde været med, var ikke i Stuen, og vi ilede ned i Haven for at finde hende. Nede ved Søen i det yndige Blomsterparti, som Fader havde ladet anlægge der, gik hun med de Smaae, som vi kaldte de yngre Søskende; Klokkerne ringede endnu fra Kirken, og det var saa stille og festligt, Moder saae saa mild og yndig ud, da hun sagde: »Hvor denne Fest er deilig, det forekommer mig, at den er den skjønneste af alle Fester«. Paludan Müller bøjede sig ned og kyssede hendes Haand, og jeg gjemte hendes Ord i mit Hjærte. Jeg grublede meget over, hvad hun vel kunde mene dermed, for jeg syntes dog, at Jul og Paaske er de største Fester. Men nu forstaaer jeg det bedre, synes jeg, Aandens Komme er dog det høieste.

Samme Foraar havde jeg tilbragt nogen Tid paa Broksø, og ved min Hjemkomst derfra staaer igjen Haven for mig, som det frydefuldeste ved Hjemmet. Det var lige i Blomstringstiden, men paa Broksø, det kjære gamle Sted, var der ingen Stads ved Haven, den var den Gang gammeldags og forgroet, og stod vistnok som den havde staaet i de halvhundrede Aar, den nuværende Familie havde boet der. Jeg havde ikke ret mærket, hvor langt vi var kommen ind i Sommeren, og saa paa en Gang at see Haven i Sorø, som et eneste Hav af Frugtblomster! Jeg blev aldeles henrykt over det Syn.

Senere paa Sommeren var jeg igien paa Broksø, men da kom jeg hjem med ængstelige Tanker, som forunderligt var komne over mig. Det var til Moders Fødselsdag, den 18. August. Der var udbrudt Tyfus paa Gisselfeld, og en af Familien, Baronesse Sofie Holsteen[1]), laa meget haardt angreben. Vi hørte daglig derfra, flere som havde været der meddelte alle Enkeltheder ved den frygtelige Sygdom, og der blev talt meget om, hvad hun led. Skjønt jeg ikke kjendte hende, kun en enkelt Gang havde seet hende, blev jeg saa stærkt grebet af disse Meddelelser, at det var, som jeg ikke kunde udholde det. En hæftig Længsel efter Hjemmet greb

[1]) Edle Sofie Elisabeth Holsteen (1812—1882), Konventualinde i Gisselfeld.

mig, og en Rædsel for, at alt ikke skulde være godt der. Næste Dag skulde vi kjøre dertil, hele Natten var jeg urolig og sorrigfuld, og blev først trøstet, da jeg saae alle de kjære Ansigter straale mig imøde, og jeg kunde kaste mig om Moders Hals og selv see, at hun havde det godt. Desværre skulde min Anelse dog ikke blive ubegrundet. Imidlertid kom der dog endnu en smuk Tid, inden Ulykken brød ind over os.

Ved Slutningen af Sommerferien havde vi den Fornøielse at faae Besøg af Nicoline Fibiger.[1]) Hun blev nogen Tid hos os, og da befæstedes ret det Venskab, som var begyndt i Barndommen og har holdt sig Livet igiennem. Hun var et livligt, kjærligt Væsen, fuld af Løjer og Skjemt, men ogsaa hjemme i al Slags høje Interesser. Omgangen med de aandfulde Cousiner og Fætre, navnlig Ilia, hendes Broder Adolf og min Johannes, havde udviklet hende tidligt og givet hende Indblik i meget af Litteraturen, som hidtil havde været ukjendt for os, jeg mener dermed Sigrid og mig, som jo var de Veninder, hun nærmest var henvist til. Det kom saa dertil, at vi læste Goethes Tasso sammen, som fængslede mig meget, idet vi naturligvis derved debatterede saamange ophøiede Tanker, som vi kunde overkomme.

Megen Fornøielse havde [vi] ogsaa af hendes Musik. Efter at Frøken Thomsen havde forladt os ved sit Giftermaal med Holger Tryde, var Musiken noget forstummet hos os. Sigrid, som fremfor nogen af os havde arvet Faders Talent, var den, som bedst kunde fortsætte den, maatte ogsaa af og til accompagnere ham til en Sang og selv spille, hvad hun havde indøvet, men hun var ikke kommet synderlig vidt, da den Undervisning, der var at faae i Sorø, ikke var særdeles god. Nu kom Nicoline, som [var] meget musikalsk og længe havde spillet med en dygtig Lærer i Kjøbenhavn. Med sin velbekjendte Energie bemægtigede hun sig Claveret, spillede Beethoven, Mozart, Mendelsohn og hvad der kunde falde for, til stor Fornøielse for Fader saavel som for os andre. Han fik da igien Lyst til at synge, og vi glædede os meget, foruden ved de gamle Operaer, ogsaa ved Weyses Romancer, danske Folkeviser og Ingemanns Morgen- og Aftensange, altsammen noget, som den Gang var nyt og meget høit skattet. Det var deilige Aftener. Det skjønne Sommerveir vedblev hele September Maaned igiennem, om Dagen nød vi det stadig ude, og lige til den sene Mørkning vandrede vi omkring. Naar vi saa endelig samledes i Dagligstuen, og Lampen var tændt, og Lysene skinnede paa Claveret, saa gik Musiken an.

---

[1]) Nicoline Marie Fibiger (1824—1892), Datter af den Side 16, Note [3]) nævnte General F., gift 1853 med Herredsfoged Thorvald August Brown Jørgensen (1825—1910).

Fader kunde godt lide Nicoline, hendes muntre Væsen tiltalte ham, og han spøgede meget med hende, hvad vi andre da ogsaa fandt meget morsomt og havde vor Glæde af. Fra Barndommen af var det egentlig Nicoline og mig, som stod hinanden nærmest, nu kom Sigrid til, og de to passede rigtig godt sammen.

Sigrid havde i de sidste Aar udviklet sig ganske overordentlig baade i Udseende og Væsen. Hun var en yndig Pige, ikke nogen egentlig Skjønhed, dertil var hendes Træk for uregelmæssige, Næsen og Munden for store; men hun havde et meget smukt Overansigt, en fin Pande, temmelig dybtliggende, lyseblaa Øine, en blændende hvid Hud med den sarteste Rødme og lysebrunt, silkeblødt Haar. Hun var ikke saa høi som jeg, men fintskabt og meget gratiøs. Jeg husker, der blev fortalt, at da Christian den Ottende var til Stede ved Ballet paa Akademiet, hvor vi dandsede Mazurka, blev han opmærksom paa hendes smukke Bevægelser og udtalte sig beundrende derom. I vor Opvækst var hun temmelig stille, havde et mærkværdigt roligt Væsen og et meget langsomt Nemme. Jeg, som var ganske det modsatte, kunde undertiden blive utaalmodig over hende, naar vi læste sammen; jeg fandt, hun tog sig alt for lang Betænkningstid til at begribe et og andet og beskyldte hende for at være dum. En Gang havde jeg tilladt mig en saadan Ytring i Timen hos Frøken Thomsen, men jeg fik ordentlig læst og paaskrevet. Senere talte hun igien til mig derom, og sagde da: »Sigrid er ikke dum, tværtimod, men hun er rolig. Hun ligner sin Fader deri. Det er som om den Ro, der er over hans Væsen, og som han vist har tilkæmpet sig giennem mange Prøvelser, er bleven hende medfødt«. Det forandrede sig imidlertid, da hun blev voxen. Det rolige, jævne Væsen beholdt hun altid, men hun var, især naar der kom Fremmede, meget lystig og kvik, og der var noget ejendommeligt vittigt og pikant i hendes Væsen. Dertil kom en dyb Følelse for alt, hvad der er skjønt. Musik greb hende navnlig stærkt, men ogsaa Læsning, især mindes jeg, hun var stærkt betagen af Bulwers Romaner, som den Gang var det nyeste i den Retning. Deri samstemmede hun og Moder mere end jeg, som oftere følte mig frastødt ved det svulstige og — jeg kan ikke finde andet Udtryk — sybaritiske i Tonen.

Vort Forhold til Moder var i det hele noget forskjelligt. Medens jeg var den, der mest pleiede Moder, hjalp hende med alle Slags smaa Haandsrækninger og var til hendes Tjeneste, tog Sigrid sig meget lidt af dette. Jeg undrede mig undertiden over, at hun overlod det saa ganske til mig og ikke længtes efter at tage Del deri, mig var det en kjær Gjerning. Derimod holdt hun meget af at sidde hyggeligt hos Moder og samtale, mens hun syede sine fine

Haandarbejder. Hun broderede overordentlig smukt det da brugelige franske Broderi og havde altid noget for af den Slags.

Ogsaa Forholdet til de yngre Søstre var forskjelligt. Jeg vilde gierne give mig af med dem og helst fortælle dem et og andet, som de [var] meget glade ved, især Frederikke og Olaf. Jeg fortsatte fra Dag til Dag, hvad jeg havde læst, og vi kom igjennem hele Romaner. Frederikke var det sødeste lille Væsen at have med at giøre, saa uendelig kjærlig, hengiven og glad, naar jeg vilde give mig af med hende. Olaf var opvakt og fiffig og allerede tidlig noget kritisk.

Moder kunde godt lide, at jeg samlede dem saaledes, og vi sad tidt omkring hende, naar jeg fortalte; derimod kan jeg aldrig huske, at Sigrid tog Del i det, eller gjorde noget lignende. Jeg maa have ytret min Forundring derover til Moder, for jeg husker, hun svarede: »Lad hende blot gjøre, som hun selv vil, hun er jo saa behagelig i Omgang«. Tante Grete, som altid gjorde meget af Sigrid, sagde en Gang, at hun aldrig kunde glemme, hvor sød Sigrid havde været mod hende i den Tid, hun strax efter Onkel Dichmanns Død opholdt sig hos os. Fra den Tid havde hun elsket hende. Der maa have været noget overordentlig sympathetisk i hendes Væsen, naar hun vilde vise det, men det kom ikke meget frem i den daglige Omgang med os Søskende. Edle havde noget meget mere kjærligt og hengivent i sit Væsen.

Jeg har ofte grundet over, hvorledes det vilde være gaaet, hvis hun ligesom vi andre havde overlevet Fader og Moder. Om hun havde kunnet finde sig i at leve sammen med os i det tarvelige Hjem, eller om det ikke var blevet hende for trist, og hun hellere havde søgt ud i andre Livets Forhold. Jeg ved det ikke, det skulde nu ikke saa være. Vi har dog Lov til i sligt at troe paa Guds Førelse; og saa meget jeg end i mine tvivlende Tanker dreier og vender, hvad jeg den Gang oplevede, kan jeg ikke komme til andet Resultat, end at Gud vilde, at Faders og Moders Børn skulde blive sammen, og som jeg da tænkte og sagde, bevare deres Aand imellem sig. Dertil blev alt lagt tilrette, og jeg fik Kraft til at være Midlet dertil. At det ikke altid blev gjennemført, som det skulde, veed jeg kun alt for godt, men jeg tør dog ikke bebreide mig, at jeg paatog mig det.

Men jeg maa komme til den sørgelige Opløsning.

III.

DØDEN.

Den smukke Tid i Samliv med Nicoline blev den sidste lykkelige i vort Barndomshjem. Kort Tid efter at hun var reist, blev Moder syg.

En af Tjenestepigerne blev angreben af gastrisk Feber, Moder saae stadig til hende og blev rimeligvis smittet. Sygdommen var i Begyndelsen mild, stærke Smærter havde hun ikke, men en stadig stigende Feber tog Kræfterne fra hende. Hun kom lidt op hver Dag, gik endogsaa ind i Dagligstuen og sad nogle Timer. Jeg var altid om hende og pleiede hende.

Hun var bestandig meget stille og maatte omgaaes med stor Forsigtighed, da hun ikke kunde taale Sindsbevægelse. Hun levede sit eget indre Liv og har vist længe følt, hvad der forestod hende. Det blev dog aldrig udtalt, hun vilde ikke, at der skulde røres derved, og der var vist ingen af os Børn, der vovede at tænke det.

Kræfterne svandt mere og mere. Der gik dog henad sex Uger endnu. Saa kom der nogle forunderlig stille Dage. Der var tyst og tavst i Huset, alle gik med bedrøvede Ansigter, men ingen sagde de afgjørende Ord. Fader sagde en Dag til mig: »Hvad siger Bedstemoder? Hun er vist meget bedrøvet«. Moders Moder beskjæftigede sig nemlig mest med Børnene for at sørge for dem og holde dem i Ro; men jeg troer ikke, Fader turde tale til hende for ikke at komme i for stærk Bevægelse.

Moder var idel Kjærlighed, hele hendes Væsen ligesom opløste sig i Kjærlighed. Hun talte ikke, men alle hendes Miner og Bevægelser viste, hvormeget hun skjønnede paa, at vi var der, og paa alt, hvad vi gjorde for hende.

Nu var vi overvældede af Sygdom. Sigrid, Edle, Claudine og Frederikke var efterhaanden bleven angrebne af samme Sygdom. De laae alle i Værelset ved Siden af Moders og lyttede kun spændte efter alt, hvad der foregik derinde, men de kom ikke derind. Kun de to smaae Drenge var raske og tumlede sig mest i det frie.

Saa kom den sidste Dag. Fader lod alle Folkene komme ind i Sygeværelset. De gik blot gjennem Stuen fra den ene Dør til den anden med Øinene fæstede paa Moder og saa saa gode og bedrøvede ud. Hun laa ganske stille med et yndigt mildt Blik og nikkede venligt til dem, alt som de kom frem. Tilsidst kom de smaa Drenge, Olaf og Vilhelm. Moder saae kjærligt paa dem for sidste Gang og klappede dem.

Saa blev kun Fader, jeg og Bedstemoder hos hende. Hun

var saa glad for os og vilde bestandig see os. Vi maatte sidde saaledes, at hendes Øine kunde hvile paa os, ellers var hun ikke rolig. Naar hun talte, var det milde Fantasier. Jeg havde tilfældigvis, vel fordi jeg var noget forkølet, et hvidt Klæde over Hovedet, og medens hun saa paa mig, sagde hun: »Se, Englen med de hvide Vinger«. Af og til faldt hun i en Dvale. Der var lydløst. Endelig slumrede hun ganske stille hen uden en eneste smertelig Trækning i sit skjønne Ansigt. Den 8. November 1842.

Endnu en Tid blev vi siddende ganske stille. Tilsidst rejste Fader sig, det var sent paa Natten, alle andre sov, vi maatte endelig ogsaa en Gang til Ro. »Vi vil holde sammen«, sagde han kjærligt til mig og klappede mig paa Haaret.

Jeg lagde mig i min Seng, som stod i samme Stue, og jeg troer, jeg faldt i Søvn. Jeg vidste kun lidt af mig selv, jeg var som ganske bedøvet. Der var skeet noget vidunderligt, jeg forstod det næppe. Fader lagde sig ogsaa paa sin Seng, men han fik vistnok ingen Søvn, hans Tanker var ham altfor tunge. Der havde været Fred over Dødens Time. Men nu kom det sværeste Øjeblik, da Fader næste Morgen skulde meddele Børnene deres Moders Død. Der blev stor Jammer og Graad, og Sigrid var den, det tog stærkest paa. I sin sygelige Tilstand kunde hun ikke bære den forfærdelige Sorg, og hendes Sygdom forværredes meget fra den Tid.

Af Moders Begravelse erindrer jeg kun lidet. Hun blev flyttet ind i Salen, og Fader fandt hende saa forandret, at han ikke tillod os at komme derind. Kun Vermehren, som ønskede at tegne hende, saae hende, og den første Morgen, medens hun laa i sin Seng, var Paludan Müller og hans Hustru derinde. Fader ordnede selv alt, men kun de første Dage, saa blev ogsaa han syg og maatte gaa til Sengs.

Moders Lig skulde føres til Kjøbenhavn for at jordes i Familiebegravelsen. I Sorø blev der holdt en Bisættelse i Kirken, Stiftsprovst Tryde var kommen derud og talte over hende, men ingen af os kunde være tilstede. Vennerne maatte gøre det alene.

Aftenen forud sad jeg og bandt en Krands, det var mig som en Helligdom. Paludan Müller havde bragt mig en skjøn hvid Chrysanthemum, og Onkel Peter Post[1]) havde fra Broksø Have medført en Mængde fint grønt, som han ordnede for mig. Vennerne var saa gode imod mig, men jeg mindes ikke meget af, hvad der foregik. Kun at da de havde faaet mig ud i Luften, det var et skjønt mildt Efteraar, og vi gik over Flommen til Skoven, da hvælvede den sig over os som en Guldskov, den havde endnu alle sine Blade.

---

[1]) Peter Fredrik Post til Broksø (1803—1878), gift 1846 med Ida Constance Kaas (1813—1875).

Faders Sygdom antog strax en heftigere Charakter, og den Dag Moder blev begraven, var han allerede meget angreben. Han beholdt dog mærkeligt sin Fatning. Kun da Tryde efter Begravelsen kom ind til ham, kom det til et saa heftigt Udbrud, at det blev mig for svært. Jeg forlod Stuen og hengav mig i Ensomhed til min Sorg.

Hans Sygdom forløb nu paa samme Maade som de andres. I Begyndelsen laa han stille og havde ingen Smerter, men efterhaanden undergravede den stadig stigende Feber hans Kræfter. I Modsætning til Moder, som havde været saa stille, var han meget meddelsom; og naar hans Venner kom, af hvilke Paludan Müller, Ingemann og Wegener vare de stadigste, kunde han endnu samtale med dem om alle Slags Sager. Jeg var altid hos ham, og han talte meget og uforglemmelige Ord med mig; han havde jo nu ingen anden at sige det inderste til. Det er muligt, at ogsaa Feberen har bidraget til, at hvad han havde oplevet, trængte sig stærkere frem i hans Sind, saa han fik Trang til at udtale, hvad han ellers ikke pleiede at meddele sine Børn.

Han pleiede ellers ikke at give sig meget af med os. Vi havde en Følelse af, at han lagde nøie Mærke til os, men han var kritisk overfor os, og for meget af vort Præk vilde han ikke høre. Ligefuldt elskede jeg ham saa høit. Man har endog villet sige, at jeg holdt mest af Fader, det troer jeg dog ikke er sandt. Jeg beundrede begge mine Forældre hver paa sin Maade, men han havde mest Magt over mig. Saalænge jeg kan huske, har et Blik, et Ord af ham aldeles behersket mig. Jeg var som Vox i hans Haand, og saa hæftig og opsætsig jeg ellers har kunnet være, har jeg ikke den fjærneste Erindring om nogensinde at have været det overfor ham. Der var en Ligevægt og Harmoni, en Ro og Selvbeherskelse i hans Væsen, som i Forening med Kjærlighed og en mærkværdig Hensyntagen og Opmærksomhed for andre paa en Gang gjorde hans Væsen saa tiltalende og mægtigt. I intet viste dette sig saa meget som i hans Forhold til Moder. Jeg har aldrig hørt, jeg vil ikke sige et stridende Ord imellem dem, men ikke en Skygge af Mishag fra hans Side. For hende skulde alt lægges tilrette, baade i det Ydre og det Indre, hun blev skjærmet og hyldet; og medens jeg som en næsvis Unge nok kunde faa Øie for, hvad Svaghed der kunde komme frem hos hende, var det altid, som han intet saa. »Nu ikke vigtig«, har jeg tidt faaet paa min Tallerken, naar jeg syntes, jeg ogsaa kunde give min Mening tilkjende, og det har forekommet mig, at det Tryk, der saaledes blev lagt paa mig, var lidt for stærkt. Det har ligesom skræmmet mig i min Ytringsfrihed hele Livet igjennem. Maaskee jeg tager Feil deri, jeg ved det ikke rigtigt. Jeg ved kun, at hver Gang jeg kommer til at tænke paa

Fader, løber Hjærtet af med mig. Jeg maa atter og atter gienkalde hans Væsen og alle hans Forhold, saavidt jeg har kunnet forstaae dem, for bestandig at faae det kjære Billede af ham frem for mine Tanker.

Nu medens jeg sad ved hans Sygeseng, talte han paa en anden Maade med mig. Hans Tale var bevæget og fik et noget stærkere Præg, end den pleiede. Bevægelsen ligesom farvede den mere poetisk. Han dvælede jævnlig ved Fortiden, ved alle dem han havde elsket og ved betydningsfulde Øieblik i deres Samliv med ham. Det ene Billede efter det andet trængte sig maaskee halvt ufrivilligt frem og fik Udtryk i Ord, som jeg lyttede til med den inderligste Deltagelse. Da erfor jeg første Gang manget Træk i hans Liv, som jeg har giemt i mit Hjerte blandt mine kjæreste Minder.

Endnu troede han vist ikke selv, at det skulde gaae mod Døden. Han talte tværtimod ogsaa meget om Fremtiden, og hvorledes vi skulde indrette os med hinanden. Han havde længe været træt af den soranske Virksomhed og ønsket at træde tilbage i den geistlige Stand. Nu hændte det sig, at Biskoppen i Lolland-Falsters Stift, Rasmus Møller, døde samme Dag som Moder, og i det første Brev, Fader fik fra Biskop Mynster, blev det udtalt som Mynsters særdeles Ønske, at han maatte blive kaldet til denne Bispestol. Christian den Ottende havde desuden allerede for flere Aar siden stillet ham en Bispestol i Udsigt, saa der kunde vel næppe være Tvivl om, at den var blevet hans, hvis han havde levet.

Denne Tanke beskjæftigede ham meget og var ham meget kjær. »Du skal være vor Husmoder«, sagde han til mig. »Der vil komme megen Alvor ind i dit Ungdomsliv, men det vil ogsaa blive en stor og smuk Gjærning.« Han selv glædede sig ved Tanken om at skulle leve mere for og med Børnene, end han tidligere havde gjort. Især Drengene talte han om, navnlig Olaf, som saa tidlig havde viist usædvanlige Evner, ventede han sig noget af. Der var den Gang intet fast Bispesæde i det Stift, Biskoppen boede, hvor han selv vilde. Derfor tænkte Fader sig at leie en eller anden Herregaard, som kunde findes at staae ubeboet og der leve det landlige Liv, han altid havde sværmet for. Deraf udkastede han et yndigt Billede, som ogsaa tiltalte mig meget. Hvad han fortalte mig af sit Ungdomsliv, hvortil hans Tanker stadig vendte tilbage, er allerede bleven benyttet paa sit Sted.

Al hans Tale var mild og venlig, jeg mindes ikke et eneste utaalmodigt Ord. Det var ængstelige Dage, men jeg havde en stor Hjælp i vor udmærket dygtige Tjener Johan Køncke, som tjente os al den Tid, vi var i Sorø, og som fortræffeligt forstod at hjælpe ham. Han var saa kraftig, at han kunde løfte ham paa sine Arme

saa let som et Barn, naar hans Seng skulde redes, og han var tillige behændig og let til enhver Haandsræknnig. Han og jeg delte Omsorgen imellem os. Kun i den sidste Tid havde vi Hjælp af en elskværdig Kone fra Byen, Madam Ochsner. Saaledes gik det en hel Maaned temmelig roligt hen. Sygdommen tog i Virkeligheden vistnok altid til, men for vore Øine kunde det dog ogsaa undertiden see ud, som om der var nogen Bedring.

Saa kom endelig Slutningen, og den blev i dobbelt Henseende forfærdelig. De tre andre, Edle, Frederikke og Claudine var vel kommen sig og var igien oppe, men Sigrid svævede mellem Liv og Død. Lige fra Moders Død tror jeg ikke, hun mere kom til klar Bevidsthed; hun fantaserede meget og var meget nedtrykt. Jeg kunde ikke meget beskjæftige mig med hende, da jeg havde nok med Fader. Men hun havde god Pleie af Jomfruerne Fohlmann og Gertsen og især af Bedstemoder, som paa det omhyggeligste og kjærligste sørgede for Børnene. Af et Brev fra Paludan Müller til Faders Ven Holm i Kjøbenhavn sees, at han den 1. December indtrængende bad ham om at formaae Ole Bang til at komme ud at see til os. Det skete dog ikke, men Dr. Guldberg fra Næstved, en meget anseet Læge[1]), blev tilkaldt. I dette Brev hedder det: »Det vilde være en uendelig Trøst og Beroligelse« — om Bang kom — »for den ældste Datter og den gamle Bedstemoder, der er nær ved at synke sammen af Sorg, Bekymring og Anstrængelse. Sigrid er saa slet, som nogen kan være, der endnu aander. I Nat ventede vi, at hun skulde gaae bort, men hun lever dog endnu og er faldet i en Søvn, til hvilken vi sætte det sidste Haab. Gud veed, det er ringe nok. Directorens Sygdom har efter en tre Dages kritisk Sved vendt sig til det værre. Det er nok en decideret Tyfus, han for Øieblikket ligger af o. s. v.«

Saa døde Sigrid den 5. December, og Paludan-Müller melder det atter i et Brev til Holm: »Idag blev Sigrid Waage af Gud hjemkaldt og ført sammen med sin forudgangne Moder. Hun gik i Morges Kl. 7½ rolig bort, men efter en fire Dages vedvarende Strid mellem Døden og hendes syttenaarige Hjærte. Hun havde fra sin Barndom ønsket at dø ung, dette Ønske har Gud saaledes ladet opfyldes. Waage maa i k k e vide noget om hendes Bortgang. Dette beder jeg Dem godhedsfuldt sige til dem af hans Venner, der ubekjendte med hans nærværende Tilstand, muligvis kunde ville sende ham et Ord i denne Anledning o. s. v. Waage er betænkelig syg nu og fantaserer meget, men i det Hele taget stille o. s. v.«

Endnu gik der fem Dage; det er vanskeligt at sige, hvorledes

---

[1]) Ove Christopher Høegh-Guldberg (1805—1869), Landfysikus i Næstved 1833.

vi kom igiennem dem. Fader kunde ikke længere tale, og hans Bevidsthed var vist meget uklar. Han laa dog med aabne Øjne, og det saae ud, som han kjendte os og forstod, hvad der foregik. Tilsidst var det eneste, vi hørte af ham, en uafladelig høi Stønnen, som rimeligvis kom af Vanskelighed ved at drage Aande.

Min bedste Ven i den Tid var Paludan-Müller. Han var næsten bestandig hos os og tog sig navnlig saa mageløst kjærligt af mig. Han lagde sin Arm om mig og førte mig hen til Faders Seng: »Han skal see, at De har en Ven, som vil støtte Dem«, sagde han. Og hvormange herlige Ord talte han ikke til mig, fromme, opløftende. Han deltog med hele sin Sjæl i alt, hvad vi oplevede og gjorde en stor Gierning. Havde han været Faders Søn og min Broder, kunde han ikke have været inderligere med i alt; det var ganske, som det var hans egen Sorg.

I det sidste Øieblik var jeg ikke nærværende. Henad Morgenstunden havde jeg lagt mig lidt og var falden i Søvn. Da jeg vaagnede, meddelte de mig, at Døden var indtraadt, og Fader var sovet stille hen. Det var den 11. December, hans 49. Fødselsdag.

Af de Dage, som nu fulgte, husker jeg slet ikke noget. En dyb Sorg og en høitidelig, opløftet Stemning er det eneste, der er bleven staaende i min Erindring. Jeg fandt min Trøst i Bøn og Hengivelse i Guds Villie, og saa i Omgang med Edle og de Smaae. De havde nu alle overstaaet Sygdommen og var rigtig flinke og søde.

Fader og Sigrid blev begravede sammen, eller rettere bisatte i Sorø. Senere blev de førte til Kjøbenhavn, hvor Moder ogsaa var bleven begravet. Der var en stor Høitidelighed baade paa Akademiet og i Kirken; mange af vore Venner var jo ogsaa komne baade fra Egnen og fra Kjøbenhavn, og der var stor Middag hos os, hvori jeg dog meget lidt tog Del. Bedstemoder forestod alt, hvad der hørte til Begravelsens og Husets Ordning og var i den Henseende en mageløs Støtte for os. Naturligvis ogsaa med sin store Kjærlighed og sine forstandige Raad og sin Omhyggelighed for de Smaae, som altid tyede til hende. Vor anden Bedstemoder, Faders Moder, som boede hos os, var nu over 80, og formaaede intet mere at udrette.

Efter at alle var taget bort paa Begravelsesdagen, gav Bedstemoder mig et Brev, som hun havde faaet nogle Dage før, men havde villet gemme til alt var overstaaet. Det var fra Tante Caroline. Deri tilbød hun mig i de kjærligste Udtryk paa sine og Onkel Theodors Vegne at komme i Huset hos dem og være som deres Datter. Min første Følelse derved var Forbavselse. Det var aldrig faldet mig ind, at jeg skulde skilles fra mine Søskende. Fremtiden havde beskjæftiget mig meget lidt, jeg havde fuldt op baade for Tanke og for Hjærtet i, hvad jeg oplevede.

Første Gang mine Tanker blev henledte paa de ydre Forhold var, da kort efter Faders Død, vor gamle Læge Wendelboe[1]), som var et kjærligt, godt Menneske, kom saa glad til mig for at meddele mig, at Kongen strax ved Efterretningen om Faders Død havde forordnet, at der af Sorø Akademis Midler skulde udredes en Pension af 200 Rdl. aarlig til hver af os Børn, til Pigerne, indtil de blev gifte, til Drengene til deres 18. Aar. Det var saa venligt af Doctoren, men ogsaa det gjorde samme Virkning paa mig, at det kun forundrede mig. Jeg havde ikke tænkt paa vort Underhold. Det var godt, at andre gjorde det. De mente os det saa godt.

Efter at jeg nu havde siddet noget med Tante Carolines Brev i Haanden, maa jeg have sagt noget som: »Men jeg troede dog saa vist, at vi kunde blive sammen« — og vist nok noget mere, hvoraf de andre kunde høre, hvad der skulde være mit Svar paa det kjærlige Tilbud — for jeg husker, at Paludan-Müller, som var den eneste, der var i Stuen foruden Bedstemoder, kom ivrigt hen imod mig, tog min Haand og sagde: »Er det Deres Mening, saa maa De være fast. De vil møde megen Modstand, men jeg skal staae Dem bi, det lover jeg Dem.« Hvad der ellers blev sagt, husker jeg ikke; kun det, at Bedstemoder var glad ved min Bestemmelse. Det havde været hendes Ønske, at det skulde blive saaledes, men hun havde ikke villet paavirke mig.

Fra den Tid var det for mig en afgjort Sag, at jeg ikke vilde skille mig fra mine Sødskende, og de skulde ikke skilles fra hinanden.«

IV.

EFTER DØDEN.

Mere har Amalie ikke skrevet om de Dage. Det er alt for kort til at give en Forestilling om, hvad der maatte giennemgaaes i den Sorgens Tid. Hun har kun ligefrem fortalt, hvad der skete, men holdt tilbage saa at sige paa sin Taarestrøm, paa hvad hun følte og led derunder. Dette er heller ikke til at udtale; desto sandere er det, hun har sagt.

Til Oplysning om, hvad andre følte derved, tilføier jeg kun et Par Ord af hendes Venner.

Hendes kjærlige Onkel Peter Post skrev efter hendes Moders Død: »Du fromme, kjærlige Datter, du sjelden stærke, opofrende Pige! Spørge dig, hvorledes du bærer dit store Tab og alle dine Sorger, vil jeg ikke. Jeg har jo seet dig med Sjælens fulde og rene

[1]) Søren Wendelboe (1775—1852), Distriktskirurg i Sorø 1802, Akademilæge 1820—1847.

Kraft at pleie de Syge, at ordne og lede, at binde Krandsen til din Moders Kiste — og disse Smertens Timer staaer for mig som uudslettelige Minder. Kun det Haab og den Bøn gientager jeg atter og atter, at din fromme og stærke Sjæl maa vedblive at være virksom i et usvækket Legeme.« Dette maatte han nok sige. I de Dage angreb jo Sygdommen den ene efter den anden, hendes fire Søstre og hendes Fader. Døden hang hende selv over Hovedet.

Wegener skrev til Waage efter hans Hustrus Død:

»Jeg vil intet sige Dem om mine Følelser, og at skjænke Dem, min inderlig kjære Ven, nogen Trøst, formaaer jeg ikke, mindst i disse Timer. Jeg vil ikke bryde ind i Deres fromme Helligdom, Deres kjære Gravcapel, thi jeg har selv følt, hvad det betyder, naar Huset er blevet en Kirke, og Englene stige op og ned deri. Vil De see mig, saa lad mig det vide.«

Alt hvad nu Gravene lukkede sig over, blev smukt udtalt ved Sørgefesten i Sorø og atter i Kjøbenhavn, hvor Tryde og Münter talte. Ingemann talte paa Akademiet, og af hans klare og redelige Skildring af Waages Virksomhed der, vil jeg kun minde om de dristige Ord, han tilføiede:

»I de sex Aar han her levede og virkede, var hans Gierning et bestandigt Offer, der upaatvivlelig virkede nedbrydende paa hans hele Væsen og berøvede ham legemlig Kraft til at gaae de sidste store Prøvelser igiennem. Dette er ikke blot min Overbevisning, det er fleres, som kjendte ham nøiere. Hvad han har ofret for Sorø Akademie, var ikke alene en lykkelig borgerlig Stilling og en kjær, velsignelsesrig Virksomhed som Kirkens indviede Lærer, men for en stor Del Tilfredshed, Sindsro, og maaske som en Følge deraf Livet selv. Dog Glæde har han ogsaa haft af det Offer, han bragte Pligten og sit givne Ord o. s. v. —«

Om dette ikke var for stærkt sagt, ved jeg ikke; men i alt Fald vilde Ingemann, at baade Modstanderne og hele det vanskelige Akademi skulde høre, at de havde gjort deres til at tage Livet af hans Ven.

Saa gik Dagen til Ende, Gjæsterne fjernede sig, og der sad Amalie med sin Tantes Brev i Haanden. Hvad der var at svare derpaa, var for hende selv fra først af »en afgjort Sag«, hun vidste, hvad hun vilde. Men man kan ikke fortænke andre skrøbelige Mennesker i, at Sagen for dem dog ikke saae saa ganske ligefrem ud.

»De vil finde megen Modstand«, sagde den Ven, som i det Øieblik bedst forstod hende. Dog blev den Modstand, hun fik at overvinde, ikke ganske af den Art, man nærmest kunde tænke paa. Suhrs havde tænkt sig det saaledes, at medens hun selv skulde blive deres Datter, skulde Edle paa samme Maade blive det hos Dispacheur Aagesen, som var gift med Suhrs Søster Dorothea, en

stille, men inderlig god og trofast Sjæl, der kunde synes ret at passe sig for Søster Edle. De tre yngre var der fra den Side ikke endnu tænkt paa, men en fjernerestaaende Familie, Provst Strøms i Herfølge[1]), havde af Interesse for Waages Børn strax tilbudt at tage Frederikke til sig, og Olaf, som helst skulde blive i Sorø for at optages i Akademiet, gjorde Paludan-Müller Paastand paa at ville beholde hos sig. Saa var kun den yngste Vilhelm tilbage; ham blev der ingen Bestemmelse tagen for. Amalies Beslutning kom imellem. Hun vilde ikke, at de maatte skilles og blive mer eller mindre fremmede for hinanden; hun vilde skabe dem et Hjem, vilde selv som en Moder opdrage dem og forsørge dem, og vilde hun end overlade Olaf til Paludan-Müller, vilde hun dog, at han skulde have et Hjem at tye til. Hun var selv 18 Aar, og hendes Søskende fra 15 til 6 Aar.

Den første Betænkelighed var da, om hun skulde tilbagevise en saa glimrende Udsigt, som at blive en rig Pige, omgiven af alt, hvad Hovedstaden kunde byde, og det hos Pleieforældre, der, hvad der end kunde være i Veien for dem selv, sikkert nok begge oprigtigt elskede hende og vilde med Glæde betragte hende som deres egen Datter. En saadan Fremtid for hende kunde vel have blændet i det mindste hendes Familie og Venner, men forunderligt nok synes dette Hensyn ikke synderlig at være kommen til Orde iblandt dem, i alt Fald ikke aabenbart, og jeg skulde snarest troe, kun i Skikkelse af Beundring over den, der afslog det.

Det næste Hensyn, at om hun ikke modtog det hjærtelig mente Tilbud, kunde hun komme til at krænke de kjære Slægtninge og fjerne fra sig dem, der baade kunde og vilde være hendes og hendes Søskendes nærmeste og bedste Støtte, blev heller ikke gjort gjældende. Har nogen ængstedes derfor, har hun snart faaet dem afvæbnede ved det bedste af alle Midler, med Tillid og Kjærlighed at gaae dem imøde, som havde budt hende deres Kjærlighed.

Hun skrev strax til Fru Suhr et langt og kjærligt Brev og fremlagde uforbeholdent alle sine Tanker og Følelser for hende. Skade at det er tabt, men Indholdet har hun jo udtalt i det Ord: »Saameget jeg end vendte og dreiede den Sag i mine Tanker, kunde jeg ikke komme til andet Resultat, end at Gud vilde, at Faders og Moders Børn skulde blive sammen, og, som jeg den Gang baade tænkte og sagde — bevare deres Aand imellem sig.«[2]) Tante Caroline var heller ikke den, der kunde lukke sit Hjærte for en saadan Tillid. Hun svarede (20. December 1842):

»Jeg maatte ikke være et rigtigt Menneske, kunde jeg tabe

[1]) Maa være Hans Peter Ingerslev Storm (1804—68), der paa denne Tid var Sognepræst i Vallø, fra 1858 i Herfølge.

[2]) Se Side 170 (Forfatterens Note).

noget af min Godhed for dig, min kjære Amalie, fordi du foretrækker at leve med dine Søstre. Du handler efter din Overbevisning, og Gud give, det maa falde ud efter dine Forestillinger. Skulde dine Forventninger slaae fejl, da vil Theodor og jeg altid med Glæde modtage dig, og det samme siger jeg fra Dorothea om en af dine Søstre. Endskjønt jeg ikke har talt med Dorothea efter dit Brev, saa kjender jeg nok til hende til at kunne forsikre det samme om hende. Du skal altid i mig see og føle en oprigtig Moder, hvad enten du er i dit eget Hjem eller hos os. Jeg skal aldrig slippe dig af Syne, men med Ømhed og Fornuft søge at veilede dig. Naar jeg forsikrer dette, da maa du dog synes, at du har en lille Stedmoder; hun var jo mere rigtig, var du kommet i Huset hos os, men min søde Amalie, lad det trøste dig lidt, at jeg oprigtig elsker dig. Jeg glæder mig, og jeg frygter for at see din Bedstemoder paa Fredag, efter de Lidelser hun har gaaet igjennem, men det vil være hende en Beroligelse at tale med Edele*) og mig efter det, i hvis Hjærter hun kan nedlægge sine Sorger. At I alle rejser til Broksø, er mig kjært at høre, I kommer mellem andre Mennesker, som elsker Eder og som godt kan indgaae i Eders Sorg, den Forandring vil gøre Eder godt. Ja, Amalie, du maa sørge og du maa længes efter dine Forældre! Men derfor maa du ikke glemme os levende Mennesker! Du siger »den lykkelige Sigrid«. Kan du med Forstand og Hjærtes Renhed gaa Livet igjennem, hvem er da den lykkeligste!«

Jeg vilde kun have skrevet et Par Ord til dig, og saa blev det et helt Brev. Der seer du, min kjære Amalie, hvad du formaaer over mig. Nu lev vel, hils dine Søstre og din Bedstemoder. Vil du imellem fornøje mig, da skriv til mig, og jeg skal vist ikke glemme at besvare det. Gud give dig en taalelig Jul. Dine smaa Søstre vil dog være fornøiede, de lever i en Alder, hvor Graad og Latter følges ad. Nu lev vel, Gud velsigne dig og lade det gaae dig saa godt, som jeg ønsker det.

Din

Caroline Suhr.«

Efter Jul skriver hun igien: »I dette Øieblik har jeg modtaget dit Brev, min kjære Amalie, som ret glæder mig, da det siger, at du altid holder af din Tante, der vist aldrig kan ophøre at elske dig og alle dine Sødskende. Grunden hvorfor jeg saa hurtig besvarer dit Brev, er for at tilbyde dig og Edele, dersom I kommer til Byen i Vinter at opholde Eder hos os. Jeg behøver ikke at sige dig, Amalie, at jeg vil være god ved Eder, thi jeg tør nok sige om mig selv, at jeg maaskee er altfor grundærlig til at kunne love noget, jeg ikke af mit fulde Hjærte vilde og kunde holde. Kommer I ind,

*) Fru Steenstrup, født Post (Forfatterens Note).

da vil du faae Leilighed til at lære Onkel Theodors fornuftige og retsindige Charakter at kjende, der ikke mangler Hjærtets Godhed, som dine Forældre, maaskee din Moder allermest har haft Leilighed til at kjende, da hun fra sin tidlige Ungdom daglig har kommet i vores Hus og altid har vedligeholdt oprigtigt Venskab for Theodor o. s. v.«

Hun synes endnu ikke ganske at have opgivet Haabet om at faa Amalie til sig; hun ønsker, at hun ogsaa skal gøre Bekjendtskab med hendes Mand, hvem hun i sin Barndom naturligvis ikke paa den Maade kunde kjende. Det er i det hele en Ejendommelighed, at hun giærne ved ethvert Foretagende siger: »Theodor og jeg«, thi hun var ham altid en oprigtig hengiven og lydig Hustru. At hun var grundærlig i at holde, hvad hun lovede, er ogsaa fuldstændig Sandhed. Hun har lige til sin Dødedag bevaret den samme Kjærlighed og fortrolige Venlighed mod Amalie, og sin Godhed mod hendes Søskende.

Da saaledes den hjærtelige Side af Sagen var bragt i Rigtighed, stod den prosaiske Del tilbage, hvorledes de kjære Forældreløses Fremtid skulde blive. Forhandlingen kom til at dreie sig om, hvorledes det skulde blive muligt for dem at indrette en egen Husholdning paa en passende Maade. Medens en Commission af Øvrighedens Skifteret og tiltrædende Venner søgte at finde en forsvarlig Middelvei mellem Lovens Krav og hvad de Umyndige turde beholde af Møbler og andre Eiendele, som kunde gjøre bedst Tjeneste som de var, og som det var Synd at sælge, da saa mange af Hjemmets Minder knyttede sig dertil, forfulgte Amalie sin Plan i Stilhed. Samme Dag, som hun fik Fru Suhrs første Svar, greb hun Pennen og sendte en Skrivelse til C. F. Holm[1]), som jeg vil hensætte ordret, da den bedst viser, hvad hun i alle Maader mente (21. December):

»Kjære Etatsraad Holm! De vil vistnok venligt modtage et Par Ord fra mig, naar jeg siger Dem, hvor taknemligt jeg føler alt, hvad De gjør for os, og beder Dem om Deres Raad i det for os saa vigtige Spørgsmaal om hele vort Livs Indretning i Fremtiden. De var jo en af Faders kjæreste Venner, ja, maaskee hans kjæreste Ven, saa jeg veed vist, at naar jeg kommer til Dem og spørger Dem om Raad og Veiledning, saa vil De svare mig, som han kunde ønske det. Uagtet alt hvad der er skeet, og baade vor elskede Fader og Moder er borte, har jeg dog intet Øieblik med Frygt seet ud i Fremtiden eller følt mig forladt, men jeg har haft en fast Overbevisning om, at kunde jeg blot faae Kraft til at bære det tungeste Tab paa den rette Maade, skulde alt andet nok blive

[1]) C. F. Holm, se ovenfor Note [3]) Side 5.

godt. Jeg er ogsaa vis paa, at den Tro ikke vil skuffe mig. Kongen har jo allerede gjort saa meget for os, og alle Mennesker tager sig saa kjærligt af os. Suhrs har paa den kjærligste Maade tilbudt mig at komme i deres Hus, og der er flere, der have tilbudt at tage mod de andre, men den Tanke, at vi saaledes skulde adsplittes, og der aldeles intet af det Gamle skulde blive tilbage, er for mig saa frygtelig, at jeg næppe kan udholde at tænke den. Og da vi jo nu ikke have saa lidt at leve af, saa haaber jeg nok, at vi skulde kunne blive sammen. Den gamle Bedstemoder*) skulde saa ogsaa blive hos os, og Jomfru Fohlmann. Vi have saa tænkt, at vi vilde leie en lille Leilighed i Kjøbenhavn og flytte dertil til Foraaret. Jeg skulde forestaae hele Husvæsenet, som Fader selv ønskede, jeg skulde have gjort det herhjemme efter Moders Død, hvis han havde levet. Jomfru Fohlmann skulde fortsætte Læsningen med Edle og de Smaae, og alt skulde gaae i den Orden, hvori Fader og Moder selv havde sat det, da de levede. Vi vil gjøre os al mulig Umage for, at vort lille Hus skulde blive et Billede af det gamle, og bevare Faders og Moders Aand levende deri.

Jeg føler en Glæde og Trøst i at tænke mig, at det skal blive saaledes, og naar vi gaae dertil med freidigt Mod og ret inderligt beder Gud lægge sin Velsignelse dertil, saa haaber jeg ogsaa vist, at det skal gaae godt. Jomfru Fohlmann vil ogsaa paa mange Maader kunne hjælpe mig i Husvæsenet baade med at indrette det Hele paa en fornuftig, oekonomisk Maade og med rigtigt at udføre det, som jeg endnu forstaaer mig saa lidt paa. Hun er tillige et saa kjærligt og rart Menneske og har saa trofast delt vor Sorg, at det vilde gjøre os inderlig ondt, hvis vi skulde skilles fra hende. Vor hele Plan vilde desuden lide derunder, og jeg kan næsten ikke forstaae, hvorledes det skulde gaa uden hende. Jeg tiltroer mig langtfra at kunne gjøre det alene, og Edle er endnu ikke i Stand til paa den Maade at kunne hjælpe mig, men Jomfru Fohlmann kjender os alle saa godt og er saa ganske inde i vort hele Liv, saa hun vilde netop være den, der kunde hjælpe mig. Saaledes har jeg nu tænkt mig det, men jeg ved blot ikke ret, om vi tør beholde Olaf hjemme. Han er snart i den Alder, da han skulde begynde at gaa i Skole, og saa var det maaskee bedre for ham at være i et Hus, hvor der er en Mand, der vilde tage sig noget af ham. Hvis han vedbliver at være saa god, føielig og lærvillig, som han nu er, vil han vist blive let at opdrage, thi han opdrager sig paa en Maade selv. Men der er jo ingen, der kan vide, hvad der kan opkomme i ham, og hvor stor en Sorg det end vilde være at skilles fra ham, saa elsker jeg ham dog altfor højt til, at jeg

*) Hendes Faders Moder, de Hoons Enke (Forfatterens Note).

ikke meget hellere vilde det end paa nogen Maade være Skyld i, at han ikke blev til, hvad han kunde. Men i denne Sag vil De vist bedst kunne bedømme, hvad der er det rigtigste og vælge for os, saa jeg vil ganske overgive det til Dem. Paludan Müller skriver ogsaa til Dem i Dag, han er ganske af samme Mening, og han vil vist langt klarere kunne udvikle det Hele for Dem, men jeg følte en saa levende Trang til ogsaa at tale til Dem og takke Dem, at jeg maatte skrive. Jeg vil ogsaa inderligt takke Dem for Deres kjærlige Breve, som flere Gange oplivede og styrkede mig i de saa ubeskrivelig sørgelige og tunge Dage. Ja, jeg vil altid takke Gud for, at jeg har følt, hvor der er Trøst at finde, og jeg vil inderligt vedblive at søge den, indtil jeg fuldkommen finder den. Vil De hilse Deres Kone, min kære, søde Paul (»Pauline«) og alle de andre ret meget fra os alle her og ikke synes underligt om, at jeg saa ligefrem henvender mig til Dem. De vilde glæde mig ret inderligt ved, hvis De har Tid dertil, blot med et Par Ord at sige mig Deres Mening.

Deres hengivne Amalie.«

Holm havde et stort og opofrende Hjærte og gik aldrig afveien, hvor noget godt kunde udrettes. Men han var ogsaa en meget betænksom Mand og udførte alt med den omhyggeligste Overveielse af alle Vanskeligheder. Upaatvivleligt har det meget glædet ham at modtage det tillidsfulde og kjærlige Brev fra hans unge Myndling, men han har ligefuldt ikke forsømt at fremstille alle sine Betænkeligheder ved hendes Forehavende. At hun selv vilde »forestaae hele Husvæsenet«, syntes ham i dobbelt Henseende en egen Sag. Hun var uden Erfaring deri, følte det ogsaa selv og er derfor saa udførlig i at skildre, hvad Hjælp hun kunde have af Jomfru Fohlmann. Men uden at nedsætte den gode Fohlmann, var det dog tydeligt nok, at hun ikke egentlig var til det. Det viste sig ogsaa i Tiden; hvad der kom til at raade i Huset, udgik dog mindst fra hende, det blev i Virkeligheden »Faders og Moders Aand«, og hvem der var Ihændehaver af den, kunde man ikke tage Feil af. Heller ikke var det uden Betænkelighed at lade saa ganske unge Piger leve alene. Thi at »gamle Bedstemoder«, som hun til Forskel fra Bedstemoder Broager kaldtes, skulde boe hos dem, var i Virkeligheden kun et skrøbeligt Skjærmbrædt. Hun var over de firs og formaaede intet andet end at sidde stille i sin Krog, kunde end ikke hjælpe med et Raad. Amalie følte ogsaa dette og ønskede derfor helst at flytte sammen med eller i det mindste at boe i Hus sammen med den anden Bedstemoder og hendes Søn. Men da dette ikke vilde lykkes, henvendte Holm sig til Fru Grete Dichmann, Fru Waages Kusine, som nu var Enke. Men hun,

som levede den største Del af Aaret paa Broksø, var alt for vant til det sorgfrie Herregaardsliv til, at hun kunde paatage sig det. Hun afslaaer det med den ganske rigtige Bemærkning, at det ogsaa var hendes eget Ønske, at »det skulde være en Opreisning for Amalie under hendes store Sorger at være en Støtte for de Søskende, hun elsker saa højt, og som saa inderligt hænger ved hende. Men naar der blev ligesom sat en Husmoder over dem, vilde dette da ikke forrykke Amalie fra den Stilling, hvorpaa hun synes af Forsynet at være sat?«

Endelig var der det vigtigste, kunde de leve af den Indtægt, de havde? Det var kun 800 Rdl. Amalie vilde være saa sparsommelig og fornuftig som muligt, men de var godt vante, og hun ønskede dog ogsaa, at »deres lille Hus skulde blive et Billede af det gamle Hjem«. Gamle Bedstemoder kunde af sin lille Pension ikke bidrage saa meget, at det kunde opveie hendes Underhold, og det samme var Tilfældet med Morbroder Frederik, hvis Datter Claudine dog ikke kunde skilles fra de andre, hun havde altid været deres Søster. Ganske vist havde Suhr strax erklæret sig villig til at tilskyde, hvad der maatte mangle, og Jomfru Fohlmanns Løn betalte han regelmæssig. Men Holm vilde meget nødig, at de væsentlig skulde blive afhængige af Suhrs i den Sag. Suhr følte det ogsaa selv. Han vilde ikke være deres Formynder. At Amalie skulde søge til ham i enhver Forlegenhed og gjøre ham Regnskab for sin Husholdning, mente han, kunde være trykkende for hende, det var ikke det Forhold, han ønskede at staae i til hende. Holm paatog sig nu villig nok Formynderskabet, men naar Suhr sagde til ham: »Kom De saa til mig, naar der er noget i Veien«, saa vilde han dog gøre alt sit til, at der ikke skulde blive noget i Veien.

Som Finansmand var hans Fornuft fuldstændig paa Strenghedens Side, og i hans eget Hus holdt han over, intet Deficit at taale i Husholdningsregnskabet, men — de kjære Børn med den unge, uerfarne Madmoder i Spidsen, hvor skulde de kunne det! Betænkeligheder var der nok af, og hvad han ikke selv havde, havde hans Hustru. Som god Husmoder vidste hun bedst, hvad det vilde sige at komme Maaneden igennem, og hun fraraadede saa stærkt Planen, at den var nær ved at strande derpaa. Den ideale Magt viste sig imidlertid at være den stærkeste. Amalie blev trolig ved med i lange, forstandige Breve at udvikle, hvorledes alt kunde ordnes; hun gjennemgik alle Husholdningens Detailler, og man begyndte at faae Agtelse for hendes praktiske Sands. Allerede sidst i Januar havde hun Formynderens Samtykke, Leilighed blevsøgt og fundet i Fiolstræde, og i Marts kunde hun reise ind og tage den i Øiesyn. Sidste Gang kjørte hun med sin egen Befordring og satte Heste og Vogn ind hos Suhrs — vemodigt at tænke paa.

Men hun synes ikke at have opholdt sig ved denne Tanke, hun taler kun om det rørende ved at giensee sine Venner efter alt, hvad der var oplevet.

Dette var hendes første Storværk, og Vidnesbyrd om hendes Sjæls Værd, om hendes urokkelige Tro til sit kjærlige Hjærtes Indskydelse og hendes høje Mod til i Guds Navn at forsage alt, hvad hendes Tro sagde hende ikke var den frommeste og reneste Vei. Siden har jeg seet saa mange Beviser derpaa, at jeg er bleven afvant, ikke med at beundre det og at røres derover, men vel med at tænke, at noget andet var muligt.

Det var blevet vitterligt, at for denne blide Klippe, maatte alle Raadgivere, saa velmenende og forstandige de end kunde være, finde sig i at bøje af. De gjorde det ogsaa af et oprigtigt Hjærte, idet de selv indsaae, at hun, der bragte det største Offer, tilsidst havde Ret. Uden Klage, med et lyst Haab forlod hun det skjønne, sorgløse Hjem, hvor hun og hendes fire »Smaae« havde som i en Kjærlighedens Tryllehave levet uforglemmelige Aar, for i det snævre Stræde at arbejde sig giennem trange Kaar.

Dette var det første, det næste kom allerede samtidig dermed.

Den samme betydningsfulde Dag, da hun havde faaet sit Forhold til Suhrs ordnet og havde begyndt Forhandlingen med Holm, ankom Vognen fra Broksø for at hente den unge Familie derud til Julen, at de maatte finde nogen Trøst paa det Sted, som de fra deres Forældres Tid havde været vante til at betragte som deres andet Hjem. Der sad endnu den gamle Herre paa sin vanlige Plads og modtog Pigebørnene med aabne Arme, kjærligt kyssende dem, hver Gang de kom og gik. Men mere formaaede han heller ikke. Han var nu gammel og alene, hans Hustru var død for en halv Snes Aar siden. Hans Søn, Jægermester Peter Post, styrede Gaard og Gods, og den Gamles Liv bestod i at beundre sin Søn. Han var det ogsaa værd. Paalidelig, trofast og kjærlig som han var i al sin Færd, gjorde han fuldkommen Fyldest baade ved Arbejdet og ved at opretholde Husets gode Aand.

Festen gik godt og var de Unge til stor Lindring. Efter Julen fulgte »Onkel Peter«, som de kaldte ham, han var jo en Fætter til deres Moder, dem til Sorø, opholdt sig nogle Dage der for at have Indseende med deres Velfærd ved Skiftet og skulde saa forlade dem. Da skete det, som blev en ny Opgave for Amalies overfyldte og forpinte Hjærte. Afskedens Time bliver i en saadan Sag sædvanlig den afgjørende. I den tilbød han hende sin Haand og sit Hjærte.

Han havde altid haft hende meget kjær, og da han nu under Tilskikkelser, der vel kunde knuse et almindeligt Menneske, havde seet hende tage saa utrættelig paa Kjærlighedens Gjerning med en saa ophøjet Fred i Gud og en saa ubegribelig Fatning, havde han,

som det alt fremgaaer af hans ovenanførte Ord ved hendes Moders Død endnu mere lysende faaet at see, hvad der boede i hende. Man kan ikke fortænke ham i, at hans Hjærte var blevet rørt til Bunden deraf. Og nu da han havde haft hende i sit Hjem ved en dobbelt rørende Julefest, var det kommet til alt for blændende at staae for ham, hvad den Skikkelse var værd, der i mere end een Henseende højner sig over andre Kvinder. Han havde visselig fuld Ret til at mene, at bedre Husfrue var det umuligt at forskaffe det kjære Broksø.

Desværre for ham var den Tanke hende dog ganske fremmed. Hun kunde ikke svare ham andet, end at han nu som altid var hende en kjær Ven og Slægtning, men hun havde aldrig forestillet sig noget saadant, og nu for Tiden var hun mindst af al Ting i Stand dertil.

Ligefuldt savnede hun ikke Øje og Hjærte for ham saa lidt som hun nogensinde har gjort det. Hun har altid fremhævet ham frem for andre Mænd, ogsaa hvad de Egenskaber angaaer, som have mest Værd for en fin Pigesjæl. Hun synes virkelig, at han var en Mand til at forelske sig i, kun ikke for hende. Hun fandt ogsaa den Gang, at han var en ridderlig Herre, naar han tumlede sin Hest, at han var en fin og elskværdig Mand, naar han sad for Enden af sit Bord, og at hans Væsen var ligesaa smukt i al den venlige Opmærksomhed, han viste hende, som det var et redeligt Hjærte, det kom fra.

Han var ikke nogen særdeles begavet Mand, men han var hæderlig i al sin Færd og yderst fintfølende i kjærlige Forhold; ogsaa dygtig og forstandig i al sin Gjerning og har erhvervet sig et højt agtet Navn i sin Stand. Hun har ogsaa altid bevaret det samme inderlige Venskab for ham, som hun alt før havde haft og endnu mere fik ved at see, hvor smukt han tog denne Hjærtesag. Men mere kunde hun ikke skjænke ham.

Det var en vanskelig Stilling, de indtog overfor hinanden. Han kunde ikke gaae hjem, see at glemme og undgaae at see hende. Hans Hjem havde et nedarvet Krav paa at være det Sted, hvor hun og hendes søgte den Opmuntring, som de nu mer end nogensinde trængte til. Han vilde baade efter sit Hjærte og for Husets Æres Skyld ikke berøve dem det. Saa vedblev de Aar efter Aar som sædvanlig at komme der for at nyde deres Sommerglæder, og han var utrættelig i at berede dem al den Glæde, han kunde udtænke. Intet Under, at han vedblev at haabe, der dog kunde komme en større Lykke for ham ud deraf. Hans Familie haabede det ikke mindre, og Amalie kunde ikke undgaae at høre halvt fordækte Ytringer derom. En Gang han havde stilet en af deres stadige Køreture til Tybjerggaard, og de efter Datidens Herre-

gaardsskik kom svingende ind i Gaarden med det smukke Firspand, og Amalies Onkel, Oberst Stenstrups Moder, som var en Søster til Fru Steinmann[1]), Gaardens Frue, modtog hende i sine Arme, udbrød hun: »Det kan jeg lide, min Pige! Du kommer med fire for, det maa du kjønt blive ved med«. Det var svært for hende at høre, hun havde heller ingen Lyst haft til det Besøg.

Endnu sværere var det for Onkel Peter. Poul Møller siger i et Frierbrev, at om han ikke skulde kunne opnaae sin Elskedes Ja, vilde han dog bede hende ikke at tilbyde ham sit Venskab. Peter Post maatte erfare, at det er en farlig Ting at holde paa Venskabet. Han stred en ærlig Strid for at faa sin Flamme omsat i en roligere Varme, og det sees af de Breve, hvori han forklarer dette for sin Elskede, at han besad en høj Grad af Evne til at undersøge saa fine Følelser og at udtale det i en skjøn og forholdsvis rolig Stil, men det gik dog ikke af uden pinlige Udbrud. Endelig i Sommeren 1845 afbrød hun dette Forhold. Hun forlod den yndige Herregaard, som det kun havde kostet hende et Enstavelsesord at gjøre til sin og vendte med vanligt Mod tilbage til sin besværlige Gjærning i Kjøbenhavn.

Hun giensaae ikke mere Broksø i dens gamle Skikkelse. Samme Aar døde den gamle Oberst, og da Sønnen havde stridt sig en Vinter igjennem med sit tabte Haab, fæstede han sig i Foraaret 1846 en Brud, som længe havde haft Hjærte for ham, Frøken Ida Kaas, en Niece af Grev Frederik Danneskjold paa Gisselfeld, og fik sig dermed en forstandig og trofast Hustru.

Det var en Lettelse for Amalie. Da hun saae ham igien — han kom kjørende med sin Forlovede gjennem Nørrebros Allée, det var samme Foraar — gik hun Arm i Arm med En, som tog sin Hat meget ydmygt af for den rige Godsejer, han selv kunde kun byde hende saa lidt.

Dette var det andet Vidnesbyrd om den Egenskab hos hende, som gør hende en Del højere end vanlige Kvinder. Jeg kan kun atter bemærke, at mig undrer det ikke, jeg har siden haft Beviser nok paa, at for hende er intet andet muligt end ene at leve for, hvad der har evigt Værd.

Hendes Hus i Kjøbenhavn har jeg i disse Aaringer ikke haft den Glæde at kjende. Det var, som jeg udførligt nok har beskrevet, for mig den tungeste Tid i mit Liv. Ulykken i Sorø i November og December 1842 indtraf samtidig med, at jeg i min Sygeligheds Elendighed anden Gang maatte tye til min Moder i Roskilde og

---

[1]) Peter Fredrik Steinmann (1782—1854), General; blev ved andet Ægteskab 1835 gift med Sofie Magdalene Dinsen, Enke efter Jacob Neergaard, Ejer af Tybjerggaard.

ligetil Sommeren 1845, medens Amalie sidste Gang var paa Broksø, var jeg nødt til ganske at holde mig udenfor Verden. For dog ogsaa at følge hende gjennem disse Aar, benytter jeg igjen hendes egne Optegnelser.

V.

LYSERE DAGE.

»Vort nye Hjem i Kjøbenhavn var vel tarveligt og lille, men vi følte det ikke saaledes. Det gjemte saa rige Minder, at det forekom os at være det samme som før. I det mindste gik det mig saaledes.

Den første Gang Paludan-Müller og Charlotte besøgte os der, og jeg viste ham om i hele vor Indretning, som vi jo havde smykket med alt, hvad der var blevet os tilladt at tage med af Faders og Moders efterladte Sager, mindes jeg, at jeg sagde: »Synes I ikke, at det ligner det gamle Hjem i Sorø?« Det var min fulde Mening, men deres Tavshed og lidt forbavsede Miner viste mig, at de ikke delte den. Nu, hvordan det end var, saa følte vi os trygge og hjemlige der og lettede ved, at den tunge Afsked fra Sorø var overstaaet.

Meget godt ventede os jo ogsaa. Det kom i rigt Maal fra alle de kjære Venner, som modtog os med aabne Arme og gjorde os delagtige i alt, hvad deres den Gang saa gjennemgaaende lykkelige Hjem havde at byde. Vor lille hyggelige Rede blev derved ligesom omgjærdet af et Hegn af Kjærlighed og Deltagelse, og de formelig kappedes om at vise os Godhed og drage os til sig. Dette var ogsaa en Arv efter Fader og Moder, og hvor uendelig jeg takker derfor, naar jeg seer tilbage paa den Tid, kan jeg ikke udsige.

Først blandt alle maa jeg nævne Tante Caroline, hun opfyldte i Sandhed det Løfte, hun havde givet mig at være en anden Moder for mig. Hos ingen anden har jeg haft den Følelse af Tryghed og sand moderlig Medfølelse, som hos hende.

I Maj Maaned flyttede hun til Sølyst, og der vilde hun gjerne have haft mig bestandig hos sig, hvad jeg dog ikke kunde gaa ind paa. Men jævnlig kom hun og hentede mig, og jeg var da nogle Dage ad Gangen hos hende. Sommerferien, som den Gang var hele August Maaned, tilbragte hele Familien derude; Edle, Olaf og Vilhelm hos Suhrs, Claudine og Frederikke hos Aagesens. Livet paa Sølyst var en stor Nydelse for mig. Det kan have seet mere stift og koldt ud for Fremmede, der kun kom til de større Selskaber, men ikke fuldt ud kjendte det Liv, der til daglig Brug blev ført der. Da regjerede Tante Carolines Aand, og den var Frihedens og den hyggelige Velværes Aand. Hun holdt af at have sin egen Frihed, og hun undte os andre den.

Hele Formiddagen vandrede hun om i sin dejlige Have, frydede sig ved den og plukkede Blomster, som hun selv ordnede, talte med Gartneren, var med i al hans Gjærning og hvad lignende, der skulde ordnes. Op ad Dagen beskjæftigede hun sig mest med Læsning i sine private Værelser. Hun saae gjerne, at vi gik med hende i Haven, men hun forlangte det ikke. Kun efter Middagsbordet og om Aftenen maatte vi helst være i Stuen. Da kunde hun være meget snaksom, holdt af at fortælle om sin Ungdom, og hvad der var oplevet; vilde ogsaa gjerne høre noget af os. Alt dette passede for mig, jeg havde ganske lignende Tilbøjeligheder.

Derude indrettede jeg min Dag efter min egen Smag. I flere Aar havde jeg et yndigt lille Værelse for mig selv i Kvisten, ud mod Øst med prægtig Udsigt over Havet og ind mod Kjøbenhavn. Det første, jeg gjorde, naar jeg havde taget det i Besiddelse, var at gaa ned i Bibliotheket og vælge mig nogle af mine Yndlingsforfattere, som saa blev placerede paa Bordet foran Vinduet, tilligemed Skrivematerialier, som da især blev rigelig brugte, da jeg nogle Aar senere blev forlovet.

Om Morgenen vandrede jeg ligesom Tante Caroline mine Ture, men de indskrænkede sig ikke blot til Haven. Ofte gik jeg langt ind i Dyrehaven, som man let kunde naae ad en landlig Vej bag om Landstederne hen imod Bellevue. Men min Yndlingsvandring var dog hen over de høje Skovshoved Bakker, som den Gang ikke var bebyggede, men havde den skjønneste frie Udsigt udover Havet. Stundom tog jeg ogsaa mit Sytøj og min Bog og satte mig et smukt Sted i Haven. I de Timer var jeg meget alene.

Et eget Midtpunkt i Huset dannede den svagelige Charlotte Falk. Hun var Datter af Onkel Theodors Søster og Tante Carolines Broder, han, der under den store Pengekrise havde maattet opgive sit Handelshus.*) Han havde dog reddet nogen Formue og kunde dermed i Forening med en Bestilling som Rodemester føre smukt og ret rigeligt Hus. Hans Gaard var den paa Hjørnet af Gammeltorv og Vestergade, Nabo til Suhrs. Der var aabnet Gjennemgang mellem dem fra hver Etage i den ene til den tilsvarende i den anden, saa man fra den ene Families Værelser kunde gaa ind i den andens; et Billede paa, hvad der var Skik i den Slægt, som de giftede sig sammen, saa levede de ogsaa sammen.

Falks var en meget afgjort Familie og saae godt Selskab hos sig. Biskop Mynster boede hos dem, medens han var Præst og blev altid en Ven af dem. Nu var de alle døde og borte og alle talte med Beundring og Kjærlighed om dem, men ogsaa med den største Deltagelse, da store Sorger var overgaaede dem. Moderen var død

*) Se pag. 24 (Forfatterens Note).

af Brystsyge i en yngre Alder, og efter hende Aar efter Aar fem smukke Døtre i en Alder mellem 17 og 20 Aar. Charlotte var den ældste og havde maattet se dem alle gaa bort. Hun var nu den sidste af Slægten og maatte friste samme Skjæbne.

Hun havde altid været af en fin og svag Constitution, dog ikke brystsvag. Som ung skal hun have været smuk, især overordentlig yndefuld, havde et muntert og ligeligt Sind, var kjærlig og mild mod alle og meget afgjort. Ved Siden af den megen Sorg havde hun ogsaa mange lyse og skjønne Erindringer, da hun havde været baaret paa Hænderne af Slægt og Venner.

Nu var hun nogle og tredive Aar og havde allerede længe lidt af en indvendig Svaghed, som ingen Lægehjælp kunde raade Bod paa. Dog hed det sig, at hun nu var bedre, end hun havde været i mange Aar, men hele hendes Underkrop var dog saa afkræftet, at hun ikke kunde støtte paa Benene, men maatte bæres fra Sengen til den Plads, hvor hun halvt siddende, halvt liggende tilbragte Dagen. Dog var hun meget flittig, syede meget og læste en Del, mest religiøse Bøger. Mynster havde konfirmeret hende, og hans Prædikener og Betragtninger vare hendes Skatte. Med alt dette var hun langt fra nogen sørgelig Skikkelse, tværtimod. Hendes Ansigt havde et lidende Præg, men altid et muntert Smil. Hun var glad ved enhver god Samtale, spøgte og lo med os yngre og var os en fortrolig Veninde.

Kort før end vi var komne til Byen, var hendes Fader død efter en lang og besværlig Sygdomstid. Hun havde arvet en ikke ubetydelig Formue og havde indrettet sig et smukt Hjem i Stueetagen i Suhrs Gaard, men hele Sommeren tilbragte hun paa Sølyst og indtog der som en anden Husmoders Stilling. Tante Caroline var ikke af de meget siddende, den skjønne Havesal vilde derfor staaet tom det meste af Dagen, havde Charlotte ikke været der. Men hun havde sin faste Plads ved Hjørnevinduet tæt ved Døren ind til hendes Værelse, saa hun dog kunde selv gaae der ind. I hendes bedste Tid kunde hun ogsaa foretage Rideture paa sit Æsel, og vi havde vor Glæde af at følge hende tilfods, en Gang endog lige til Ulvebakkerne i Dyrehaven. Hun var ingen omfattende Aand, ikke af dem, der udfinder nye Idéer, forstod dem vel knap, naar de kom fra andre, men hun var overordentlig velgjørende ved sit elskværdige Væsen, sin sympathetiske Venlighed og sit oprigtige og trofaste Venskab. Hun modtog strax baade Edle og mig som sine nærmeste Venner paa lignende Maade som Tante Caroline, idet hun ganske gik ind i vore Interesser og saa inderlig gjerne undte os alt godt. Var der noget i mit Forhold, hun ikke syntes om, sagde hun det alvorligt og ligefrem, som en ældre Søster kunde gjøre det, og jeg rettede mig derefter, men for det meste var hun godt fornøjet

med mig. Et Bevis paa den virkelig søsterlige Følelse, hun nærede for os, var ogsaa, at hun indsatte Edle og Frederikke og mig i sit Testamente. Vi skyldte hende, at da vi skulde giftes, kunde vi anskaffe saa smukt og rigeligt Udstyr, at vi ikke senere har behøvet at forøge det synderligt. Hun døde Aaret før jeg havde Bryllup.

Edle og Drengene holdt sig mest til Aagesens Hus, hvor Claudine og Frederikke var indkvarterede og der tillige gjerne var en eller anden af Suhrs Broderdøtre. Tante Thea, som vi kaldte Fru Aagesen, var en stor Børneven, hun nød at have dem om sig og morede sig over alle deres Spektakler. Det samme var ogsaa Tilfældet med hendes Mand. Han var en fin Mand, der i Almindelighed havde et roligt Væsen, der i Selskab, som ikke tiltalte ham, vel ogsaa kunde være stift, men naar han fik fat i Børnene paa sit eget Omraade, gik det lystigt til. De havde et mageløst Frispas hos ham; Tonen der i Huset passede bedre for dem end i det Suhrske. Forresten var der egentlig ingen Adskillelse mellem de to Familier, Aagesens beboede den ældre Bygning i Gaardens Hjørne, de gik ud og ind hos hinanden, og Haven var fælles.

Olaf var til stor Fornøjelse begge Steder og alles Yndling. Han havde en egen pudsig Maade at være paa, snakkede rask op med de Gamle uden Tvang eller Ængstelighed og var fuld af Leg og Lystighed, naar det gik an. »Han har altid været en Perle af en Dreng, det vil nok gaa ham godt«, skrev Tante Caroline mig til, da han skulde være Student. Vi boede den Gang i Haderslev.

Forresten var der ingen af os, der var Stedbørn, hver fik sin Del i rigeligt Maal. Een Fordel havde vi, som boede hos Suhrs, vi kom tidt ud at kjøre, og alle de dejlige Veje i Dyrehaven er mig fra den Tid saa fortrolige. Medens Aagesens meget sjelden saa større Selskab hos sig, var der to Gange om Ugen, Onsdag og Søndag, stor Forsamling til Middag hos Suhrs. Det morede mig at lære de mange Mennesker at kjende, og jeg fik gode Venner mellem dem.

Edle derimod, som længe beholdt den Ængstelighed og Blyhed i sin Fremtræden, som charakteriserede hende i Barndommen, var noget beklemt ved den store Selskabelighed og var glad, naar vi kom tilbage til vort stille Hjem i Byen. Hun kom egentlig først til at føle sig fri paa Sølyst, da hun efter at have gjennemgaaet en lang Sygdom i Vinteren 1845—46 blev indbudt af Tante Caroline til at tilbringe hele Sommeren hos hende. Da blev hun godt hjemme der, og gik mere op i Samlivet med Charlotte og de andre Niecer, end jeg nogensinde havde gjort. Da var min Tid ogsaa næsten forbi. Efter min Forlovelse blev jeg dragen andet Sted hen, og Edle indtog for en Del min Plads i Tantes Interesse. Vel forlod hun mig aldrig, men at jeg nu gik min egen Vej, kunde hun dog ikke ganske finde sig i.

I det Steenstrupske Hus havde Edle sin største Glæde. Der havde hun en jævnaldrende Veninde i Cousinen Edle Steenstrup, som sluttede sig til hende med den sværmeriske Varme, som var egen for de Sødskende. De blev confirmerede[1]) sammen og fandt ved Undervisningen flere Veninder, især den kloge og livfulde Pouline Lunding; ogsaa Augusta Wedel, i hvis Forældres, Konferensraad Wedels Hus, vi blev optagne blandt de næreste Venner og tog Del i mange ungdommelige Glæder, Baller, Selskaber og sligt. Sønnerne Peter Wedel, nu Directeur for Udenrigsministeriet, og Frants, nu Præst i Søllerød, var meget livlige Cavallerer.[2])

Ogsaa for mig var Steenstrups Hus meget fornøjeligt. Jeg kjendte det jo godt fra Barndommen, og den ældste Datter, Frederikke, havde altid været mig inderlig kjær, men Tonen i Huset havde den Gang været noget tung og trykkende. Nu var det blevet anderledes. Rikke var blevet forlovet med den kloge, ejendommelige Dr. Thygesen[3]), som ret blev min Ven; og samtidig blev Harald Neergaard optagen i Familien.[4]) Han var Søn af den bekendte slesvig-holstenske Fører, Kammerherre Neergaard til Øvelgønne, studerede i Kjøbenhavn til Officierseksamen og sluttede sig varmt til alt Dansk, men blev ligefuldt i 1848 saa stærkt greben af Bevægelsen, at han forlod Kjøbenhavn, blev Officier i den slesvigholstenske Hær under Krigen, men fik derefter en Gaard i Holsten. Nu blev han en ivrig Landmand, en folkelig Mand og sværmerisk Lægprædikant, studerede Theologi, udfoldede en betydelig Virksomhed i det kirkelige Liv, og endte efter 1864 som Præst i Aller i Nordslesvig. Den Gang var han endnu kun 17 Aar, men havde allerede de samme Modsætninger i sig, et ridderligt Sving og sværmerisk Christendom. Hans høje, slanke Skikkelse med de lette behændige Bevægelser, den elegante Holdning, det smukke, blonde Hoved med de udtryksfulde, distingverede Træk, maatte nødvendigvis falde i Øjnene. Yderst bevægelig i Sindet og med en Lethed i Omgang med unge Piger, hvis Lige jeg ikke har kendt, var han en Bold mellem Lyst til at slaae sig løs i Livsglæde og Samvittighedens Paamindelse om det ogsaa var rigtigt. Midt i de barnlige Optøjer, han satte i Gang med os, og i den vildeste Støj, Sang, Dands og alskens Snak, kunde han blive overfalden af et tungsindigt Mismod, begynde at tale gudeligt, henvise til Biblen og beskylde os andre for at være Verdens Børn, som han maatte omvende.

---

[1]) Foraaret 1844 (Forfatterens Note).

[2]) Pauline Lunding, død 1854, Datter af Læge Conrad Mathias Lunding. Augusta Henriette Nielsine Vedel (1828—1917), Datter af Konferentsraad Vedel.

[3]) Frederikke Steenstrup (1821—1907), gift med Landfysikus i Rendsborg Thygesen.

[4]) Harald Neergaard (1826—1867), gift 1851 med Edle Steenstrup (1828—1905).

Det var mest mig, det gik ud over, skjønt jeg virkelig troer, det var uforskyldt.

I vore Selskaber kom vi gjerne til at danne ligesom tre Par, de Forlovede, Neergaard og jeg, og begge Edlerne. Men hans Elskede allerede den Gang var dog Edle Steenstrup, og hun skænkede ham sit femtenaarige Hjærte med en saadan Varme, og han blev hendes Et og Alt Livet igiennem. De var vistnok allerede enige, medens hun gik til Præsten, men de bevarede deres Hemmelighed. At vi anede det, var dog nok til, at vi betragtede ham som hørende til Familien. Naar vi var samlede, talte han kun lidt med hende og mest irettesættende. Han opdrog hende, og hun fandt sig meget venligt deri.

Den gode kjære Tante Edle saae og hørte meget venligt paa alt dette, var glad, naar vi andre var det, aabnede gjæstfrit sit Hus og spadserede meget med os, især i Foraarstiden, inden Landudflugterne begyndte. At vandre i en smuk Natur og see sine Børn med glade Ansigter i Hjemmet var hendes bedste Nydelser, og dem havde hun i rigt Maal i de Aar.

Saa var der vor kjære Formynder Holms Hus, som vi skylde saa uendelig meget. Hvor godt sørgede han ikke for os i Stort som i Smaat. Dog har jeg vandret mangen tung Gang til ham, naar jeg skulde hente mine Husholdningspenge, og maatte bekjende, at de ikke havde slaaet til. Da kunde ogsaa de sørgelige Minder igjen falde over mig, jeg maatte sukke over, hvor forskjelligt det nu var fra de sorgløse Dage hos mine Forældre. En Gang da han sagde til mig, jeg maatte huske, han var mig i Faders Sted, jeg burde henvende mig med samme Tillid til ham, faldt jeg i en hæftig Graad. Det var ikke hans Skyld. Alligevel kunde jeg ikke udholde den Sammenligning. Ved hans Ord følte jeg min Byrde endnu tungere.

Mine kjære Venner,[1]) Vilhelm og Pauline, var altid de yndigste, deltagende Mennesker imod mig. Ogsaa kom jeg Aar for Aar mere og mere til at forstaae og skatte deres fortræffelige Moder, med den djærve, ærlige Charakter og den udmærkede Dygtighed. Hun hørte ikke til dem, der bar Hjærtet udenpaa Kjolen, men naar man først var saa lykkelig at trænge ind til det, følte man, hvor trofast det var. Hun var en Datter af Provst Engelbreth i Lyderslev, og en af de smukkeste Fester, vi have været til i deres Hus, var denne ærværdige Mands Guldbryllupsdag. Husets egentlig glimrende Tid i selskabelig Henseende kom dog først noget senere, da Familien var flyttet ud til det smukke Sted, Holm havde op-

[1]) Pouline Frederikke Marie Holm (1826—1914), gift med Præsten Rudolph Emil Scharling (1822—1901).

Holms Sønner, se ovenfor Side 17, Note [2]).

ført paa Vesterbro. Det blev i mange Aar en Samlingsplads for udmærkede Venner, men da var jeg gift, og det var Edle og Frederikke forbeholdt at nyde det i fuldt Maal.

Endnu har jeg ikke nævnet den Fibigerske Slægt, som dog var en af de kjæreste. Nicoline, som havde levet den sidste lykkelige Tid i Sorø med os, har altid været min trofaste Veninde. Vi delte alt, hvad der laa os paa Hjærte, læste sammen og stemmede saa godt i alt. Hun kunde tilbringe hele Dage hos os, altid til Oplivelse og Glæde for os alle. Hun holdt af vort lille Hjem, og det gjorde Gud ske Lov alle.

Af ældre var vel den, der havde mest Glæde af at komme til os, vor kære Bedstemoder Broager. Hun og Onkel Frederik tilbragte enhver Festdag hos os, og i Julen var hun med til det smukke Juletræ, som vi altid samvittighedsfuldt pyntede. For hende var det en stor Trøst i hendes Savn, for os en sand Støtte. Hver Middag efter Læsetiden gik Frederikke og Claudine hen til hende, og hun havde altid noget at fornøje dem med. Vi maatte fortælle hende alt, hvad vi oplevede, det var hendes Glæde at vide fuldstændig Besked om os.

Edle hørte til dem, for hvem Hjemmet var alt, den trygge Havn, hvor man frit kan vise sig, som man er og være vis paa Forstaaelse. Vel havde hun noget forskjellige Interesser, ogsaa sine egne Venner, men i Hjemmet var vi som eet, og især efter at hun var bleven confirmeret, fulgtes vi overalt med hinanden. Claudine gik sin rolige trofaste Gang, som hun har gjort hele Livet igjennem, opfyldte trolig sine Pligter, og var hun end efter sin Natur noget tavs, deltog hun dog hjærteligt i alt. Frederikke var ret egentlig min Fryd og min Kjæledægge. Hendes uendelig kjærlige Hengivenhed for mig gjorde mig lykkelig. Efterhaanden som hun voxede til, blev hun mere lystig, var den, der bedst kunde muntre mig og holdt meget af Spøg og Løjer, saa vi fik os mangen Latter sammen.

Da jeg i 1850 forlod dem og fulgte min kjære Mand til Haderslev, var hun vist ogsaa den, der mest savnede mig. Edle overtog Husbestyrelsen og gjorde det saa udmærket, at jeg beundrende maatte sætte hende højt over mig selv, kun Frederikke fandt, at nu var Huset blevet alt for stille. »I den første Tid maatte jeg græde, hver Gang der kom Brev fra Dig«, sagde hun, og de Taarer gjorde mig godt, de er aldrig blevet glemt.

Vilhelm voxede op til en meget smuk Dreng, en fin lille Kavaller, som gjorde megen Lykke, hvor han kom frem. I Hjemmet glædede han os ved sin Troskyldighed, sine pudsige Indfald og sin hjærtelige Hengivenhed for os alle. Naar saa Olaf kom ind i Ferierne og satte Huset paa den anden Ende ved sit straalende Humør og sine Gavtyvestreger, saa var det rigtig Fest.

Ogsaa Jomfru Fohlmann skuffede ikke de Forventninger, vore Venner havde sat til hende. Hun var ingen aandfuld Lærerinde, men havde dog ret gode Kundskaber og holdt Børnene til Orden og Flid. I Huset var hun mig en god Støtte og gjorde mig Livet lettere. Jeg kunde frit tage til Sølyst og tilbringe længere Tid paa Broksø; hun holdt Huset i vanlig Orden og var til Selskab for Bedstemoder. Det gjør mig ondt, at vi ikke altid paaskjønnede hende nok. Hun havde vel ikke nogen særdeles fin Natur, men hun har trofast arbejdet sig igjennem Livet, kraftig baaret sin i mange Maader tunge Skjæbne og glædet sig ved ethvert Glimt af Lykke. Hun var et gudsfrygtigt og gjennemhonet Menneske.

Gamle Bedstemoder de Hoon forholdt sig meget stille og havde hele sit Liv i at følge os Børn og more sig over, hvad vi havde for. Hun var lige til det sidste overordentlig flittig, altid beskjæftiget med sin Spinderok og sit Strikketøj.

Da jeg saa i Maj 1846 blev forlovet, delte de alle min Lykke med den inderligste Glæde og modtog Johannes med stor Kjærlighed, den han ogsaa gjengjældte med den vidunderlige Hjærtens Inderlighed, som er ham egen, og som faae Mennesker formaae at vise paa saa smuk en Maade som han. Som Svoger har han været aldeles uovertræffelig og delt min Glæde i rigt Maal, hver Gang vi var lykkelige ved at see mine Sødskende i vort Hjem. Det er en af de mange Velgjerninger, jeg i mit Liv har modtaget af ham, og ikke den jeg takker ham mindst for.«

Saavidt Amalies Meddelelser.